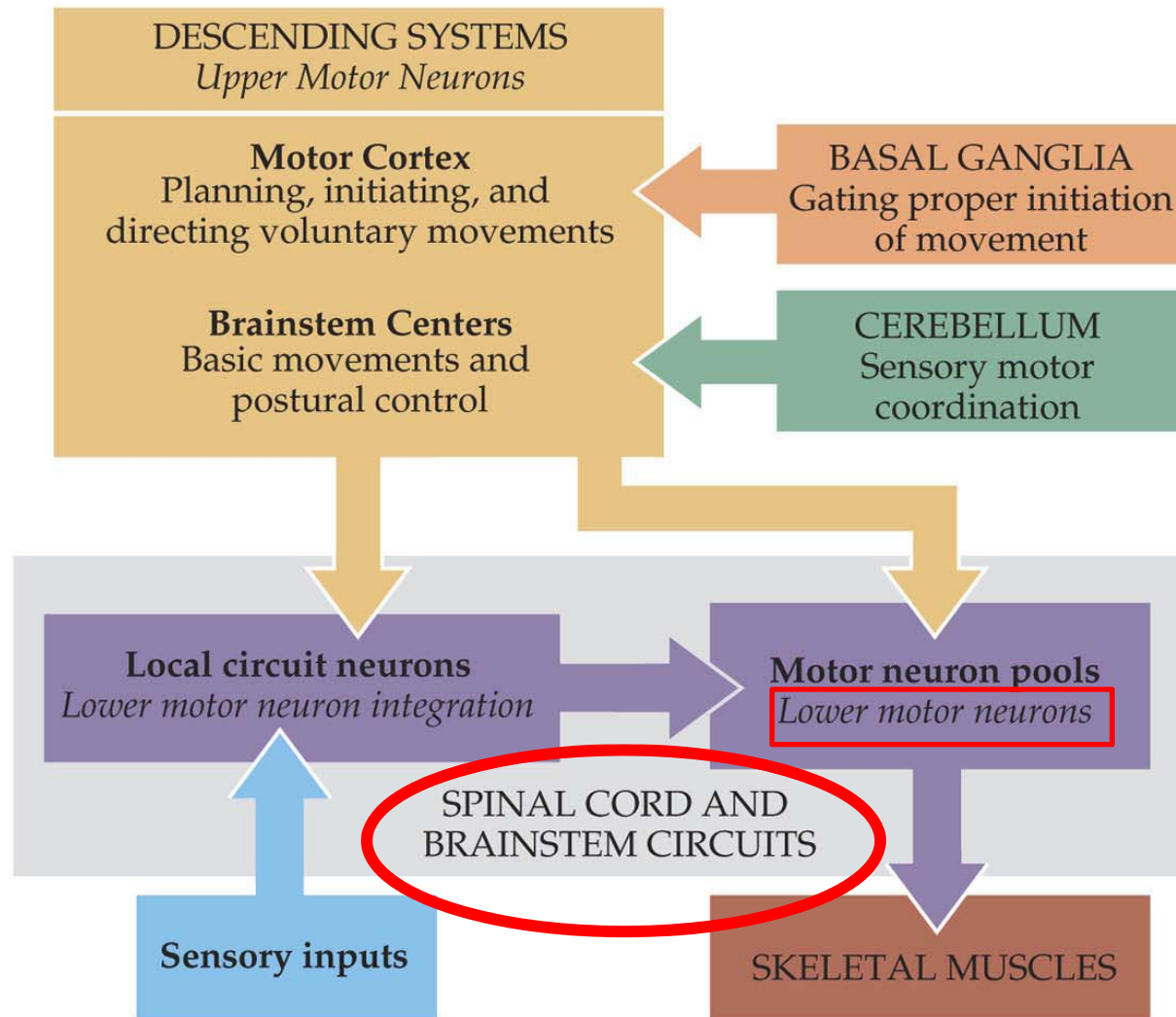

Τα Βασικά Γάγγλια

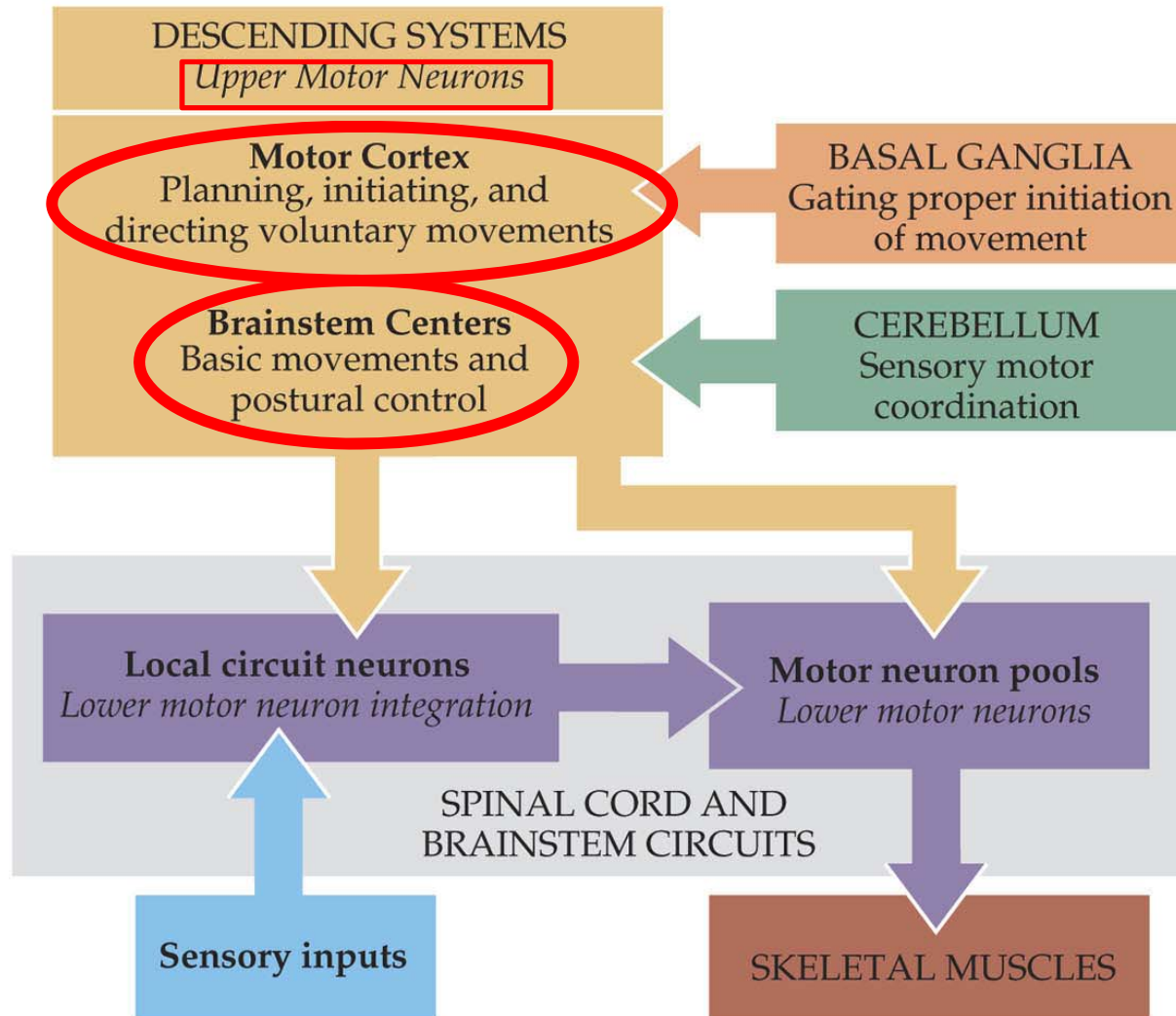
Εγκέφαλος και Έλεγχος της Κίνησης

4 διακριτά υποσυστήματα που αλληλεπιδρούν

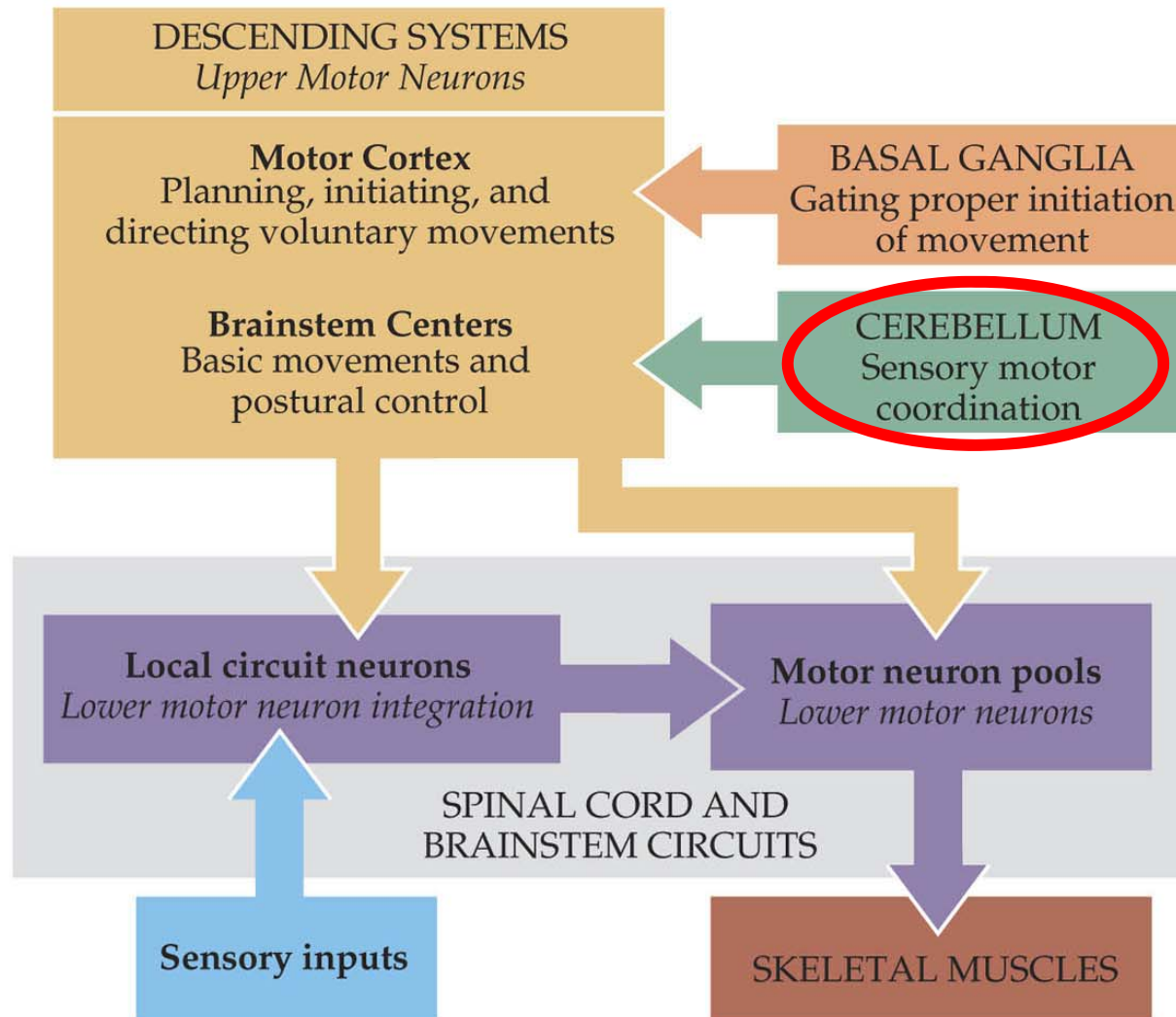
Εγκέφαλος και Έλεγχος της Κίνησης

4 διακριτά υποσυστήματα που αλληλεπιδρούν

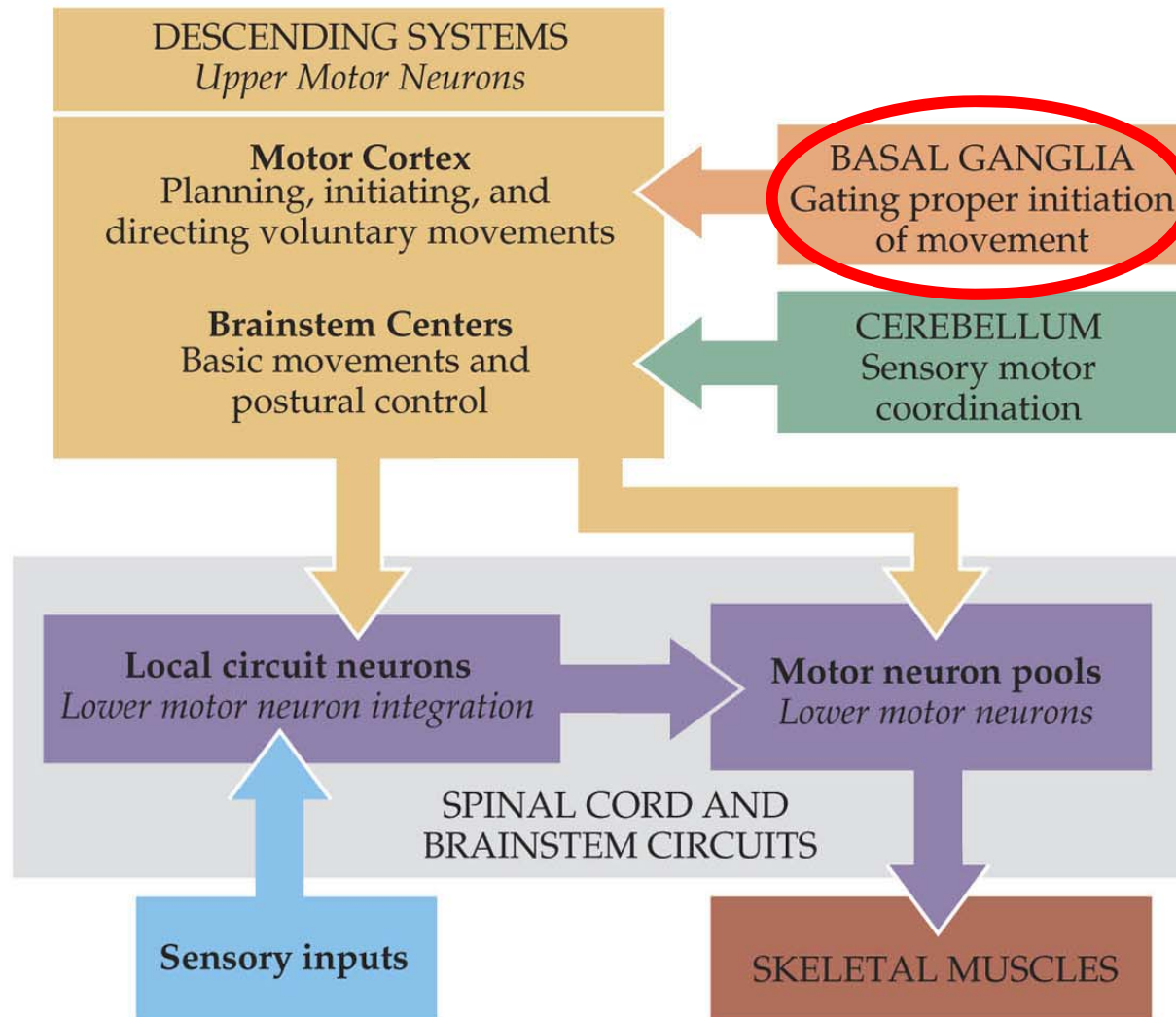
Εγκέφαλος και Έλεγχος της Κίνησης

4 διακριτά υποσυστήματα που αλληλεπιδρούν

Εγκέφαλος και Έλεγχος της Κίνησης

4 διακριτά υποσυστήματα που αλληλεπιδρούν

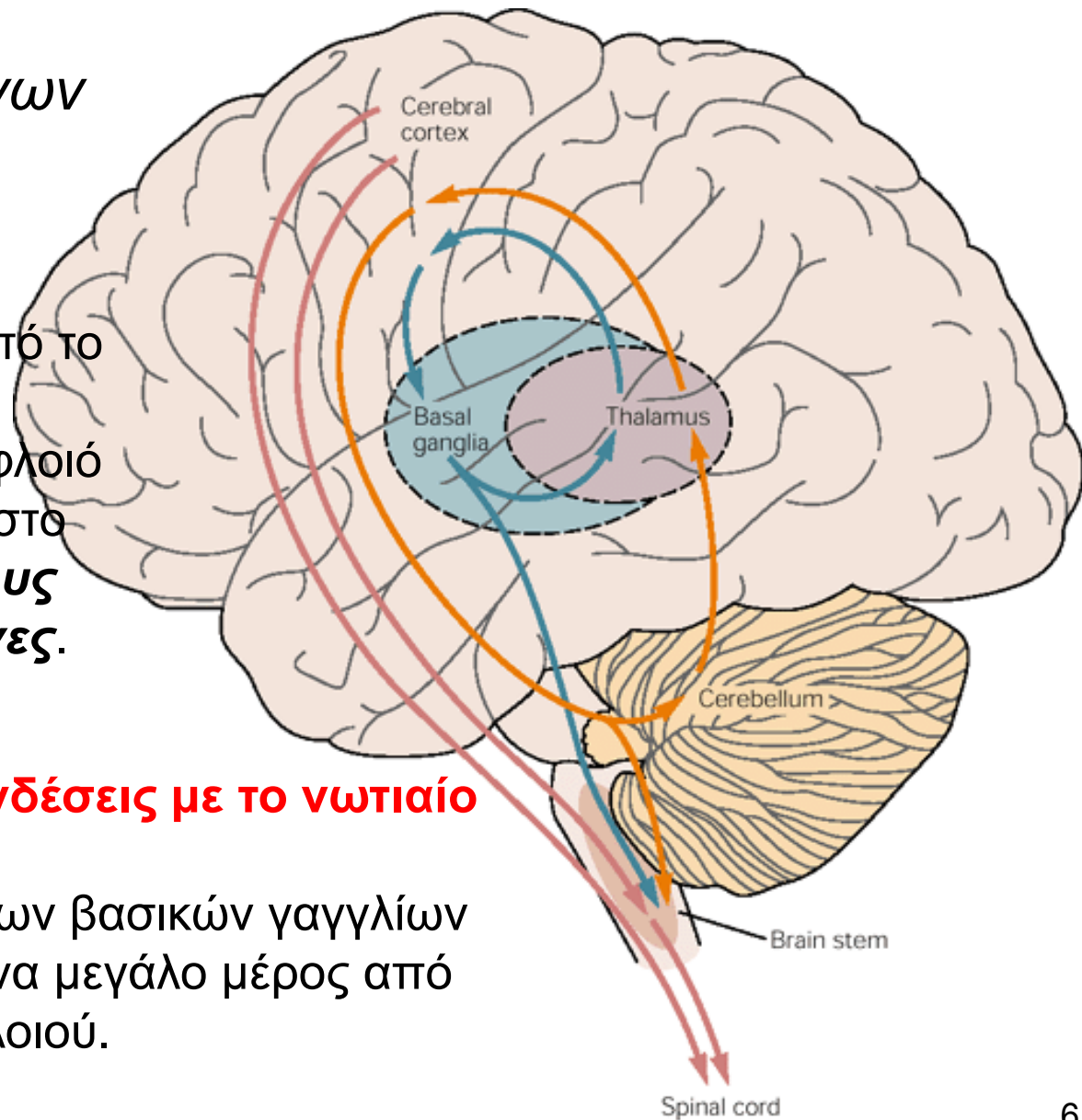
Βασικά Γάγγλια

Ομάδα διασυνδεόμενων πυρήνων

- Δέχονται ίνες κυρίως από το φλοιό και το θάλαμο και στέλνουν ίνες πίσω στο φλοιό (μέσω του θαλάμου) και στο εγκεφαλικό στέλεχος **στους άνω κινητικούς νευρώνες**.

- **Δεν έχουν άμεσες συνδέσεις με το νωτιαίο μυελό.**

Οι κινητικές λειτουργίες των βασικών γαγγλίων διεκπεραιώνονται κατά ένα μεγάλο μέρος από κινητικές περιοχές του φλοιού.

Βασικά Γάγγλια

Τι πρέπει να γνωρίζετε:

- Τμήματα (πυρήνες) των βασικών γαγγλίων
- Λειτουργία βασικών γαγγλίων
- Λειτουργικά κυκλώματα των βασικών γαγγλίων
π.χ. άμεση, έμμεση οδός, νευροδιαβιβαστές
- Κυκλώματα που ενέχονται σε κινητικές διαταραχές
(Parkinson, Huntington, ημιβαλλισμός)

Πυρήνες των Βασικών Γαγγλίων

1. Ραβδωτό σώμα (striatum)

Κερκοφόρος πυρήνας (caudate)

Κέλυφος (putamen)

Κοιλιακό ραβδωτό (επικλινής πυρήνας/accumbens)

2. Ωχρή σφαίρα (Globus Pallidus)

Έξω μοίρα (GPe)

Έσω μοίρα (GPi)

- Μέλαινα ουσία (substantia nigra)*

Συμπαγής μοίρα (SNc)

Δικτυωτή μοίρα (SNr)

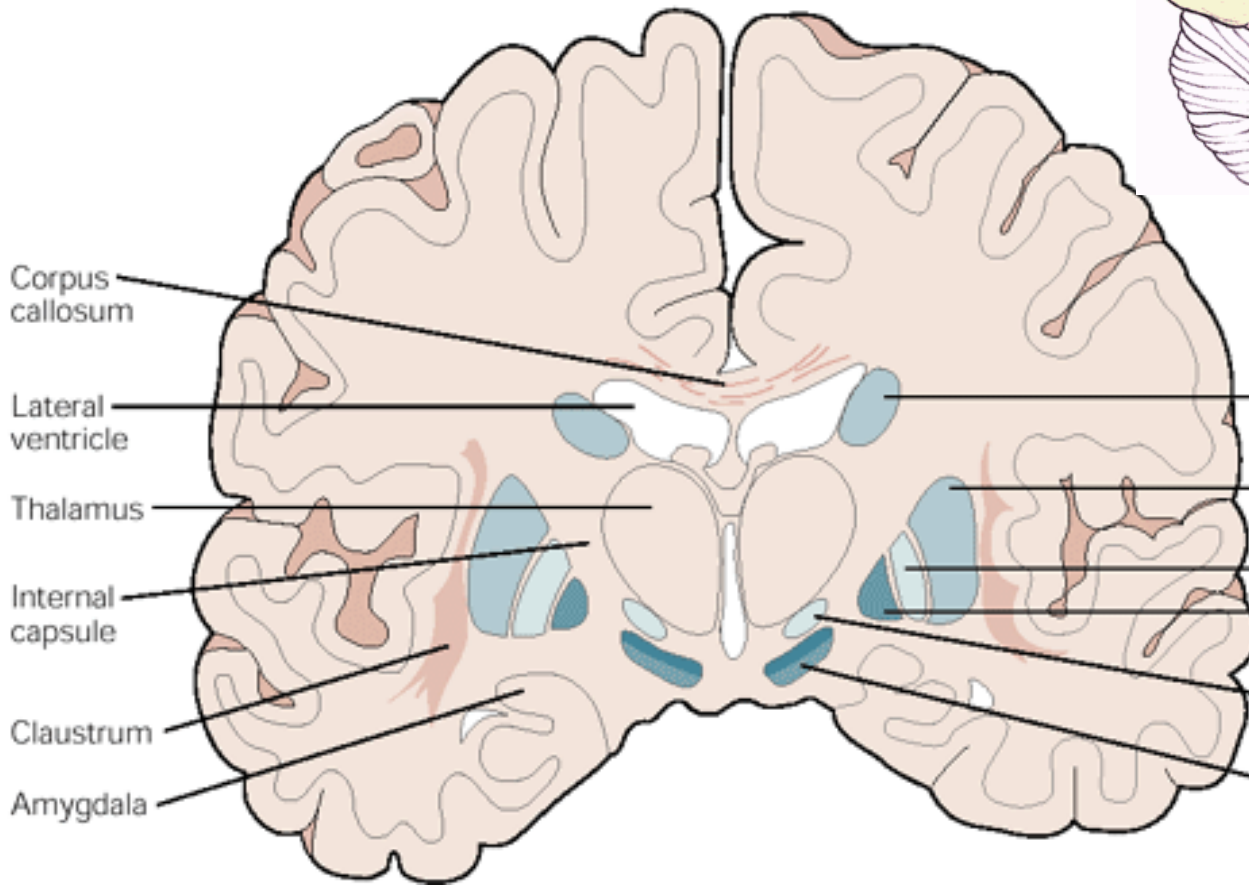
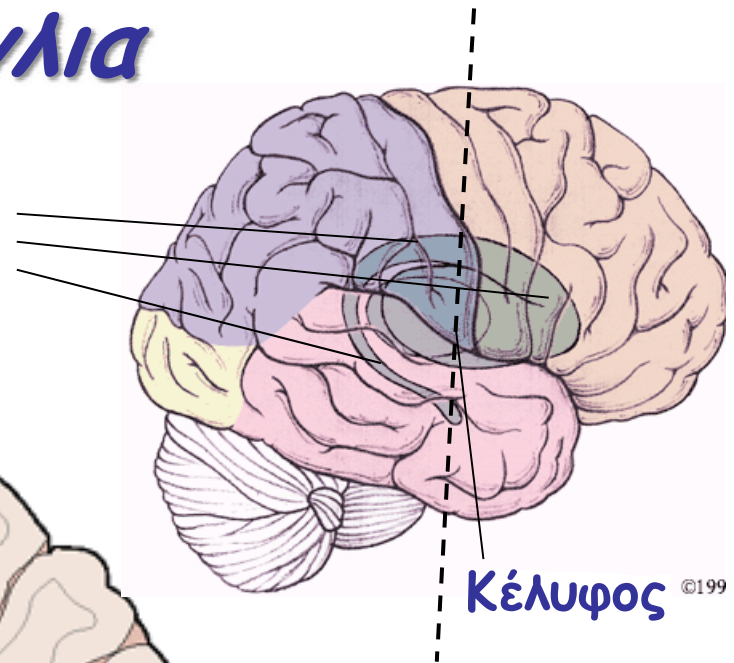
- Υποθαλαμικός πυρήνας (subthalamic nucleus -STN)*

* Ανατομικά δεν θεωρούνται τμήμα των βασικών γαγγλίων

Βασικά Γάγγλια

Κερκοφόρος πυρήνας { Σώμα
Κεφαλή
Ουρά

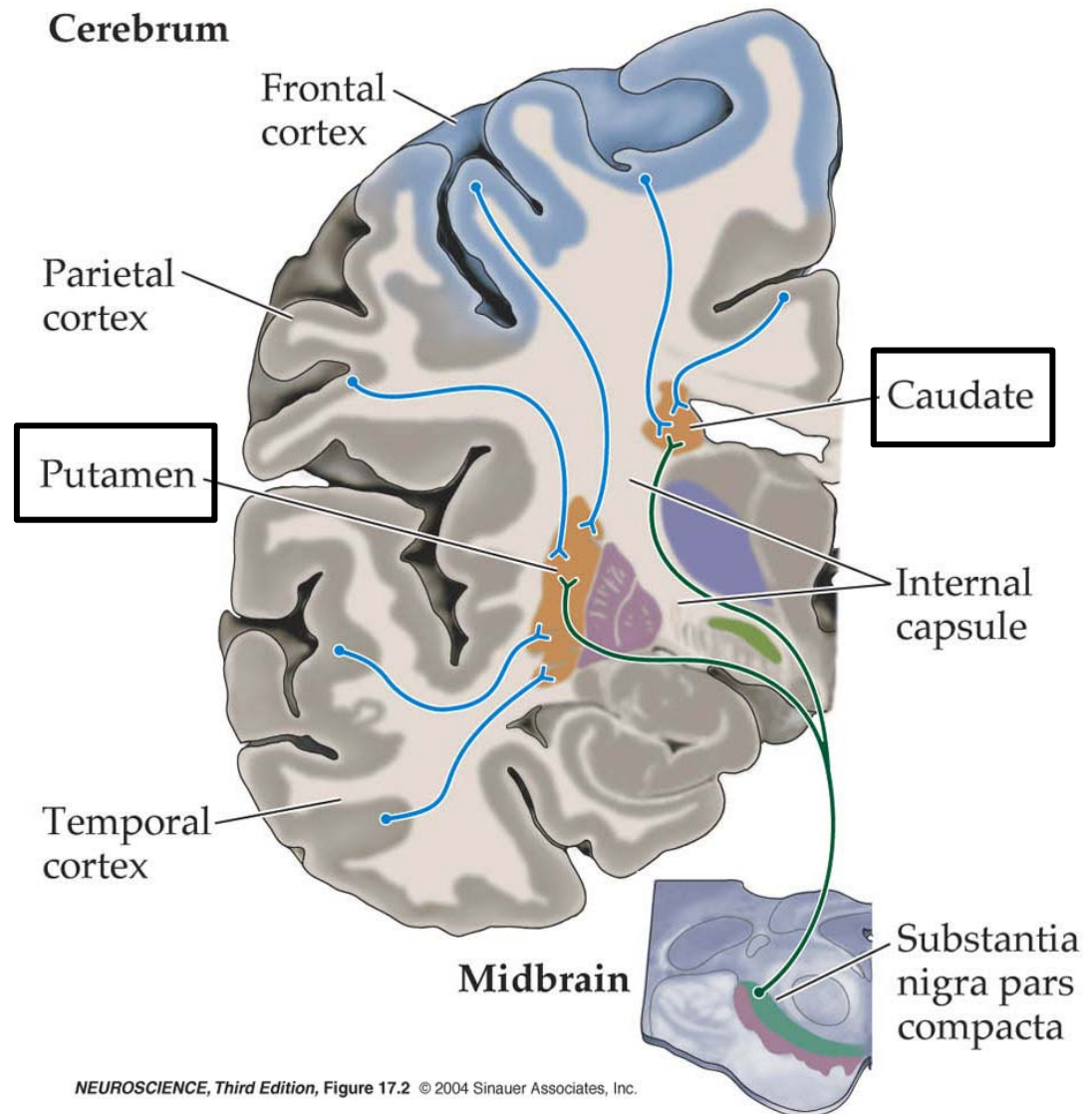
- Κερκοφόρος
- Κέλυφος
- Ωχρά σφαίρα
- Έξω μοίρα
- Έσω υοία
- Υποθαλαμικός πυρήνας
- Μέλαινα ουσία

Οργάνωση συνδέσεων στα Βασικά Γάγγλια

- Πυρήνες εισόδου
  - Ραβδωτό Σώμα
    - Κερκοφόρος
    - Κέλυφος
- Πυρήνες εξόδου $\xrightarrow{\text{X}}$ Νωτιαίος μυελός
  - Έσω μοίρα ωχράς σφαίρας
  - Δικτυωτή μοίρα τη μέλαινας ουσίας*
- Ενδιάμεσοι πυρήνες
  - Έξω μοίρα της ωχράς σφαίρας
  - Υποθαλαμικός πυρήνας*
  - Συμπαγής μοίρα της μέλαινας ουσίας*

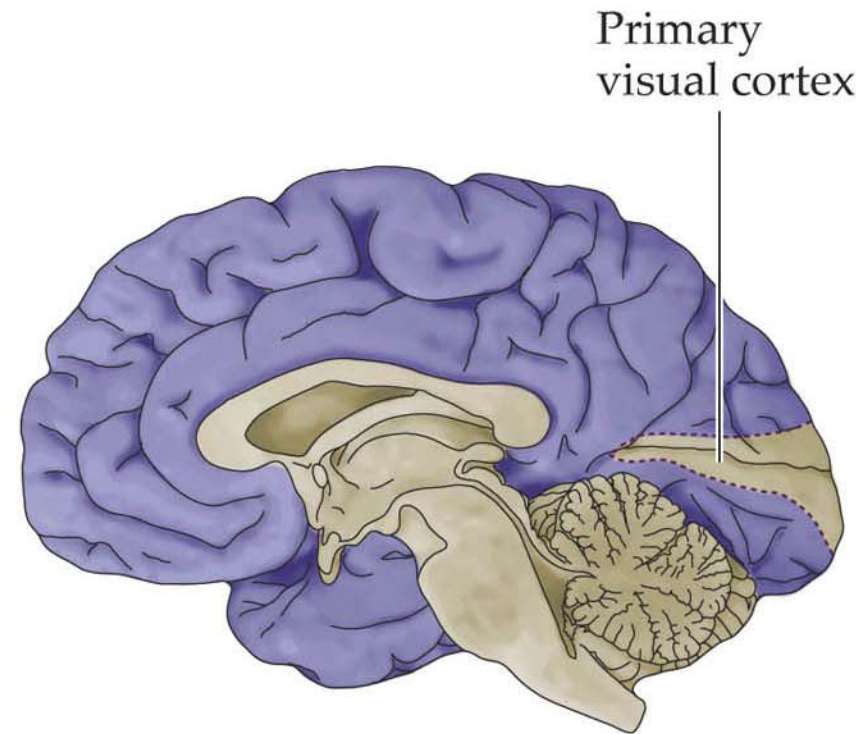
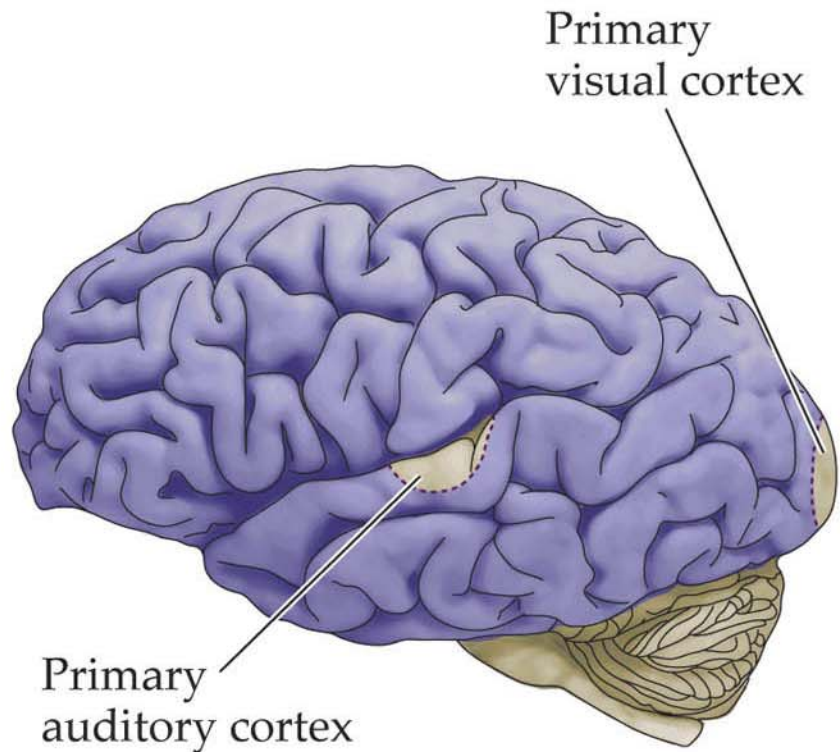
Είσοδοι στα Βασικά Γάγγλια

- Πυρήνες εισόδου
  - Ραβδωτό Σώμα
    - Κερκοφόρος πυρήνας
    - Κέλυφος

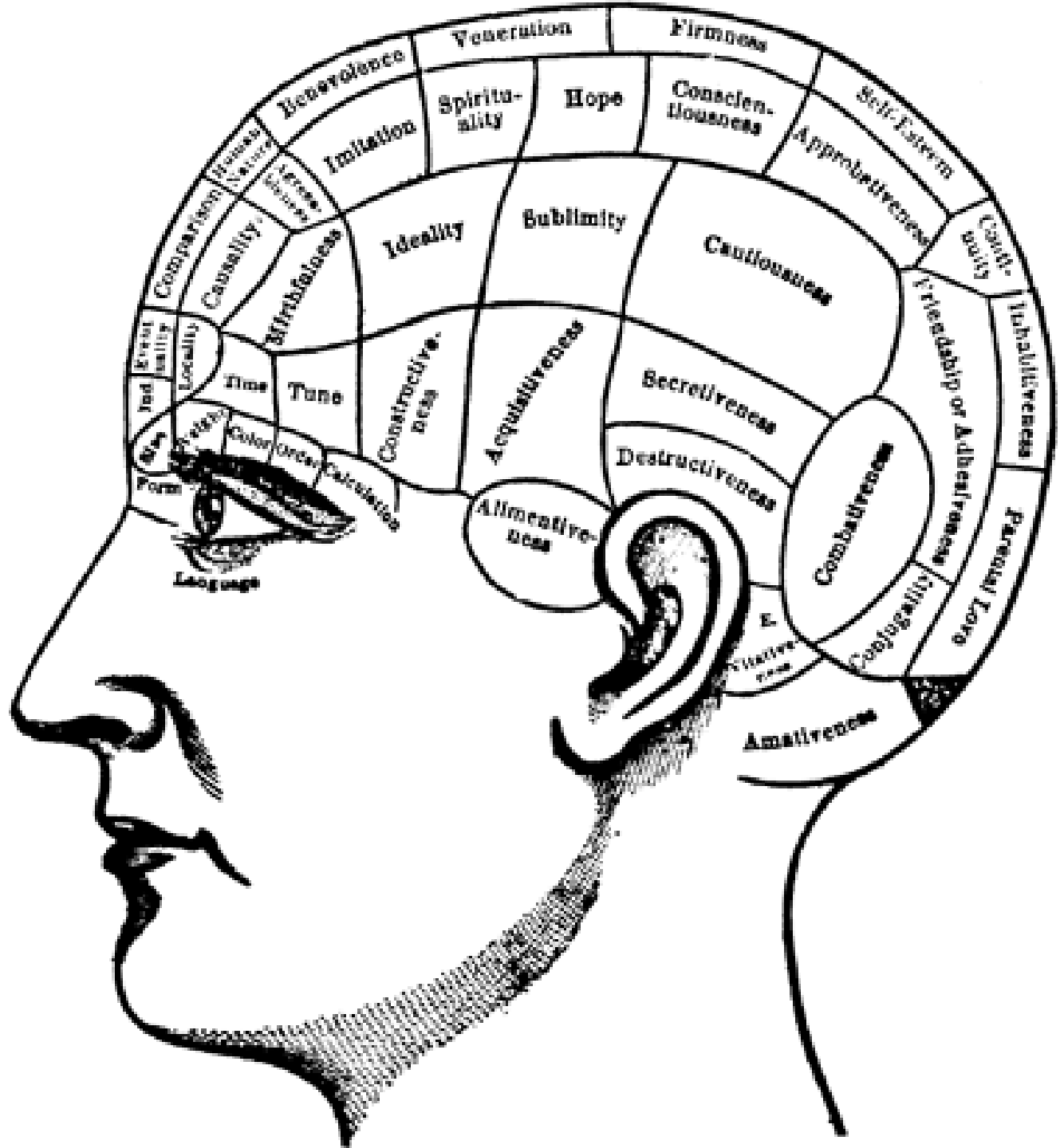
Είσοδοι στα Βασικά Γάγγλια

- Το ραβδωτό δέχεται πληροφορία σχεδόν από όλες τις περιοχές του φλοιού εκτός από τον πρωτοταγή οπτικό φλοιό και τον πρωτοταγή ακουστικό φλοιό.

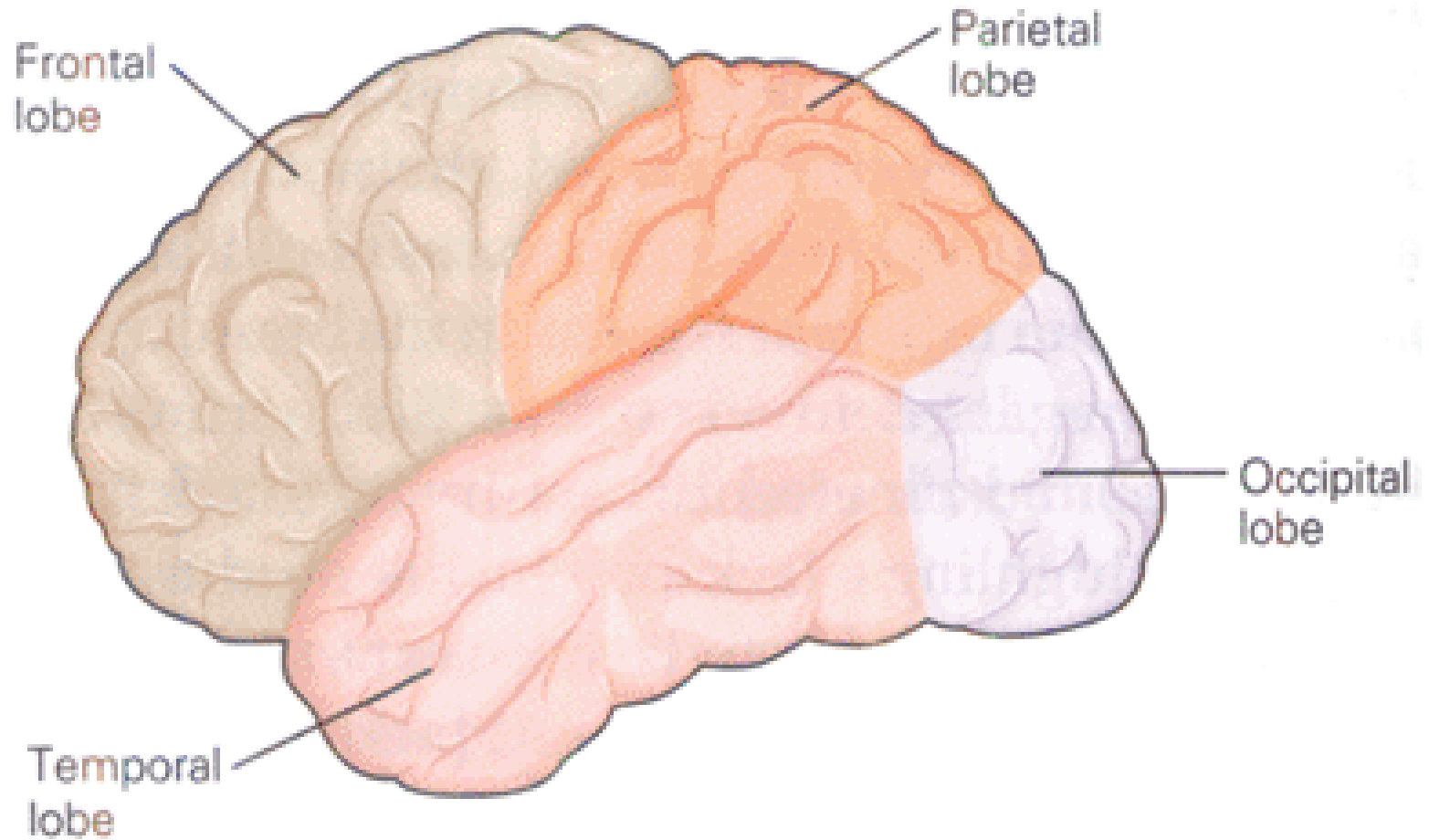

Phrenology

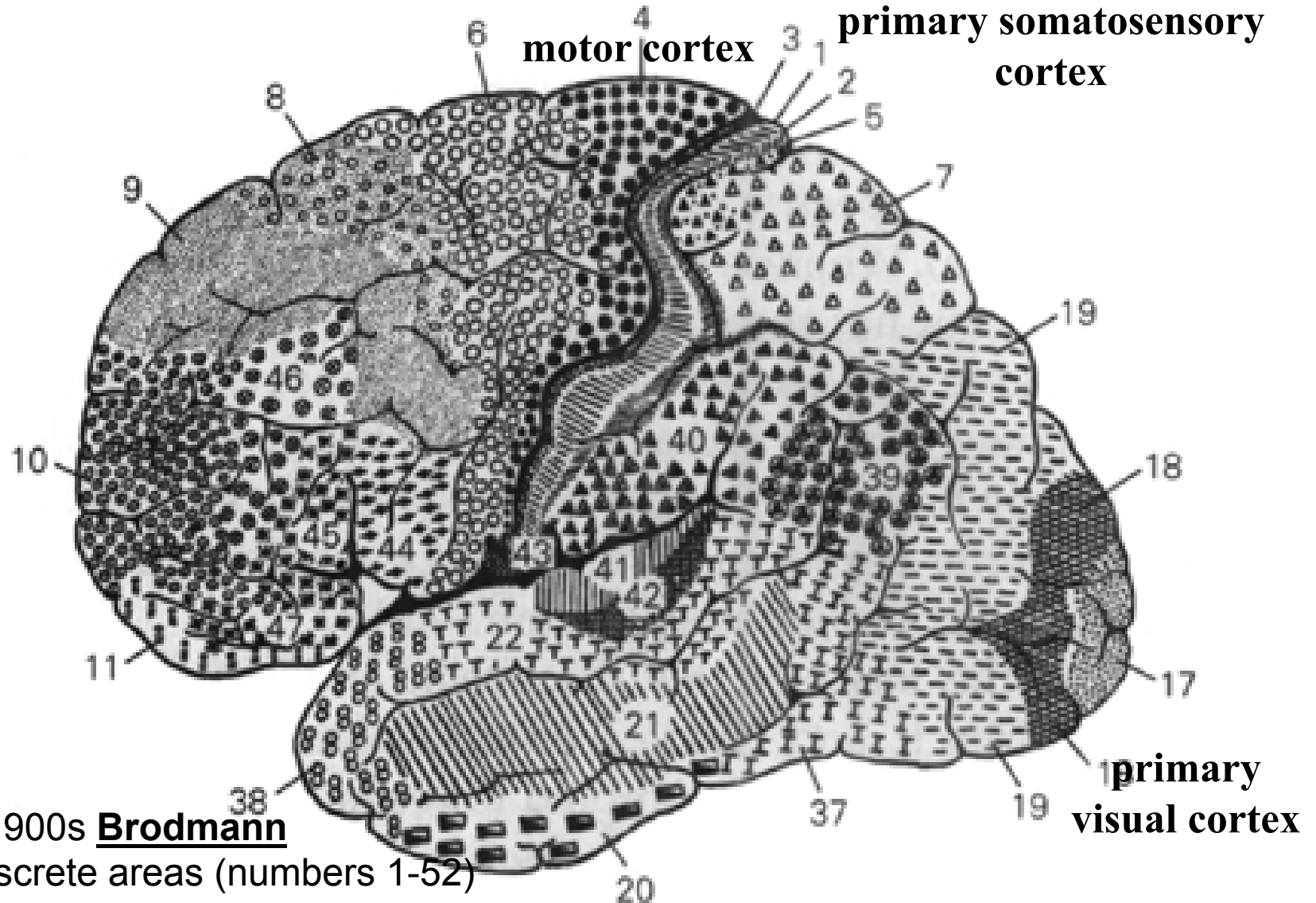
early 1800s

Λοβοί του εγκεφαλικού φλοιού

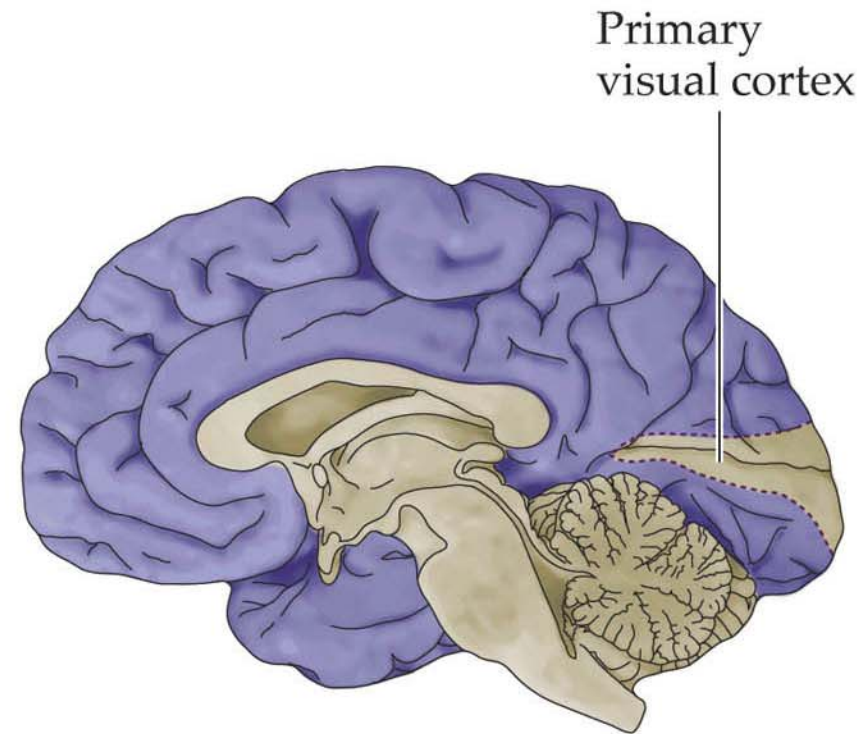
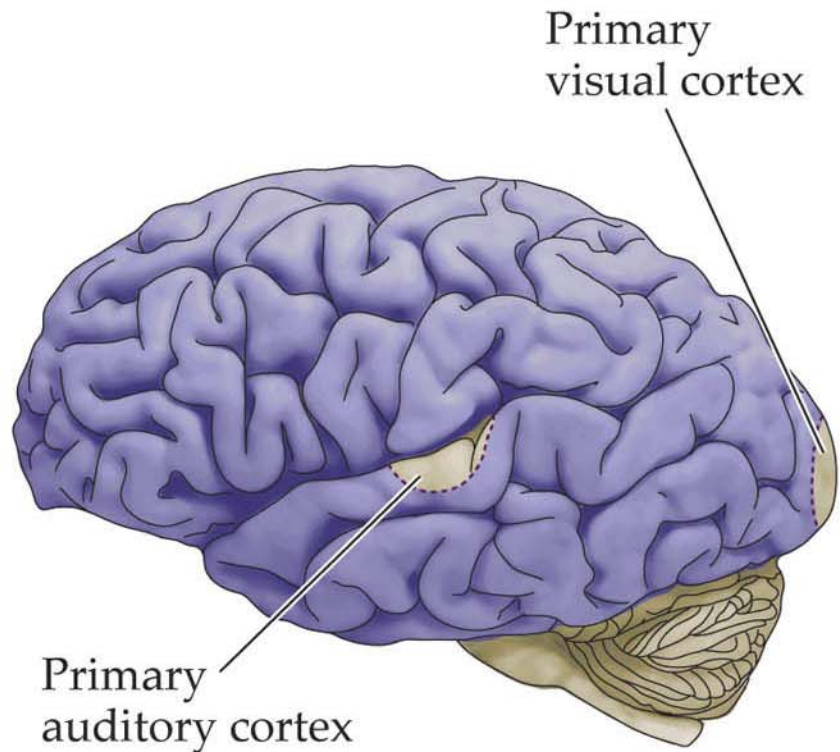
Διαμερισματοποίηση Εγκεφαλικού Φλοιού

early 1900s **Brodmann**
~47 discrete areas (numbers 1-52)
on the basis of distinctive **nerve**

Είσοδοι στα Βασικά Γάγγλια

- Το ραβδωτό δέχεται πληροφορία σχεδόν από όλες τις περιοχές του φλοιού εκτός από τον πρωτοταγή οπτικό φλοιό και τον πρωτοταγή ακουστικό φλοιό.

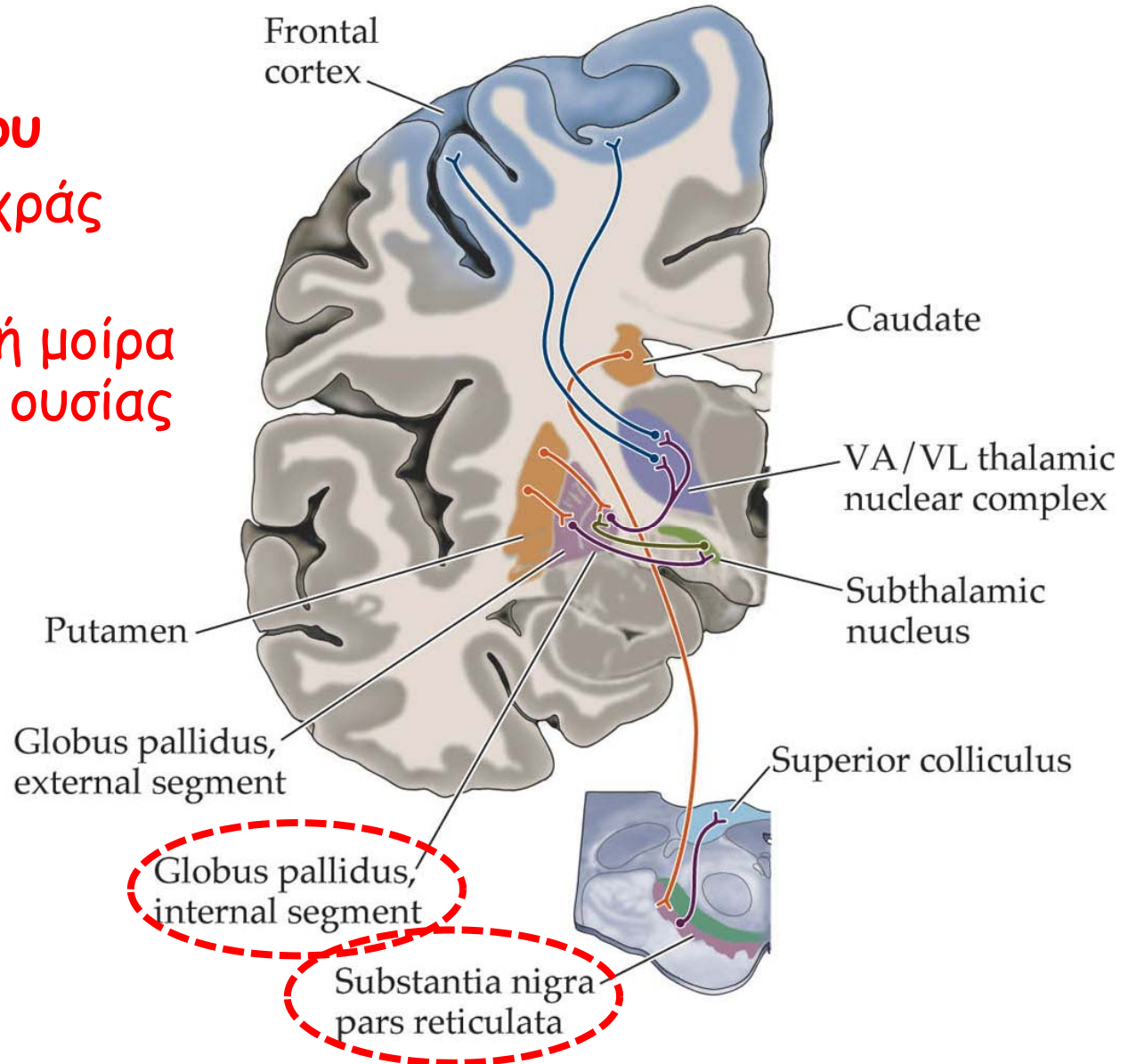
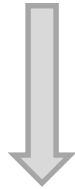
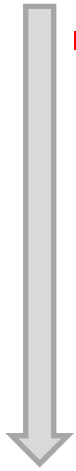

Έξοδοι Βασικών Γαγγλίων

➤ Πυρήνες εξόδου

- Έσω μοίρα ωχράς σφαίρας
- Δικτυωτή μοίρα μέλαινας ουσίας

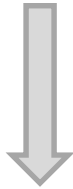
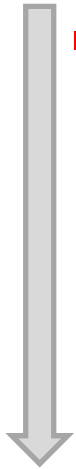

Έξοδοι Βασικών Γαγγλίων

➤ Πυρήνες εξόδου

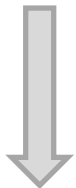
- Έσω μοίρα ωχράς σφαίρας

- Δικτυωτή μοίρα μέλαινας ουσίας

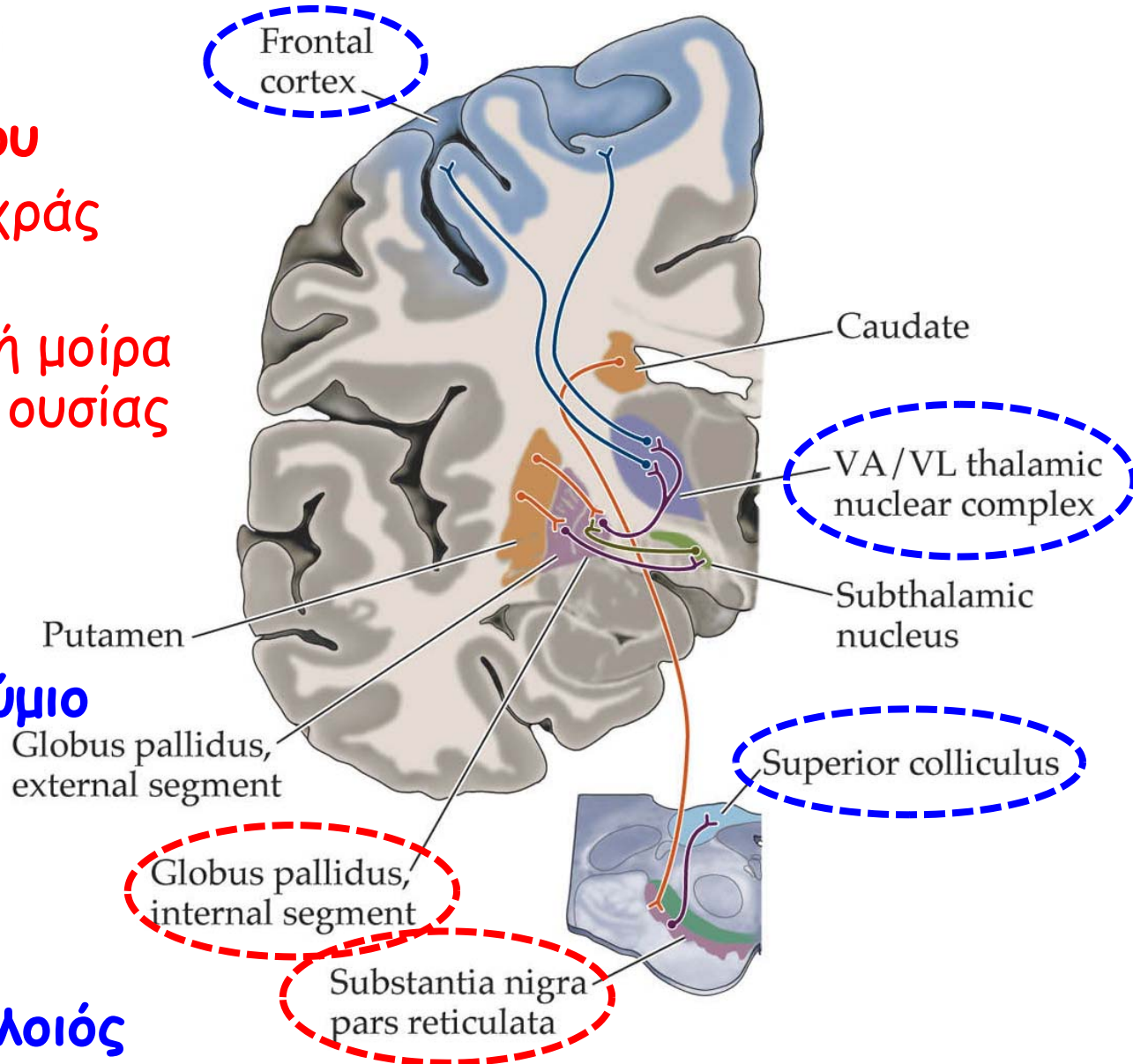

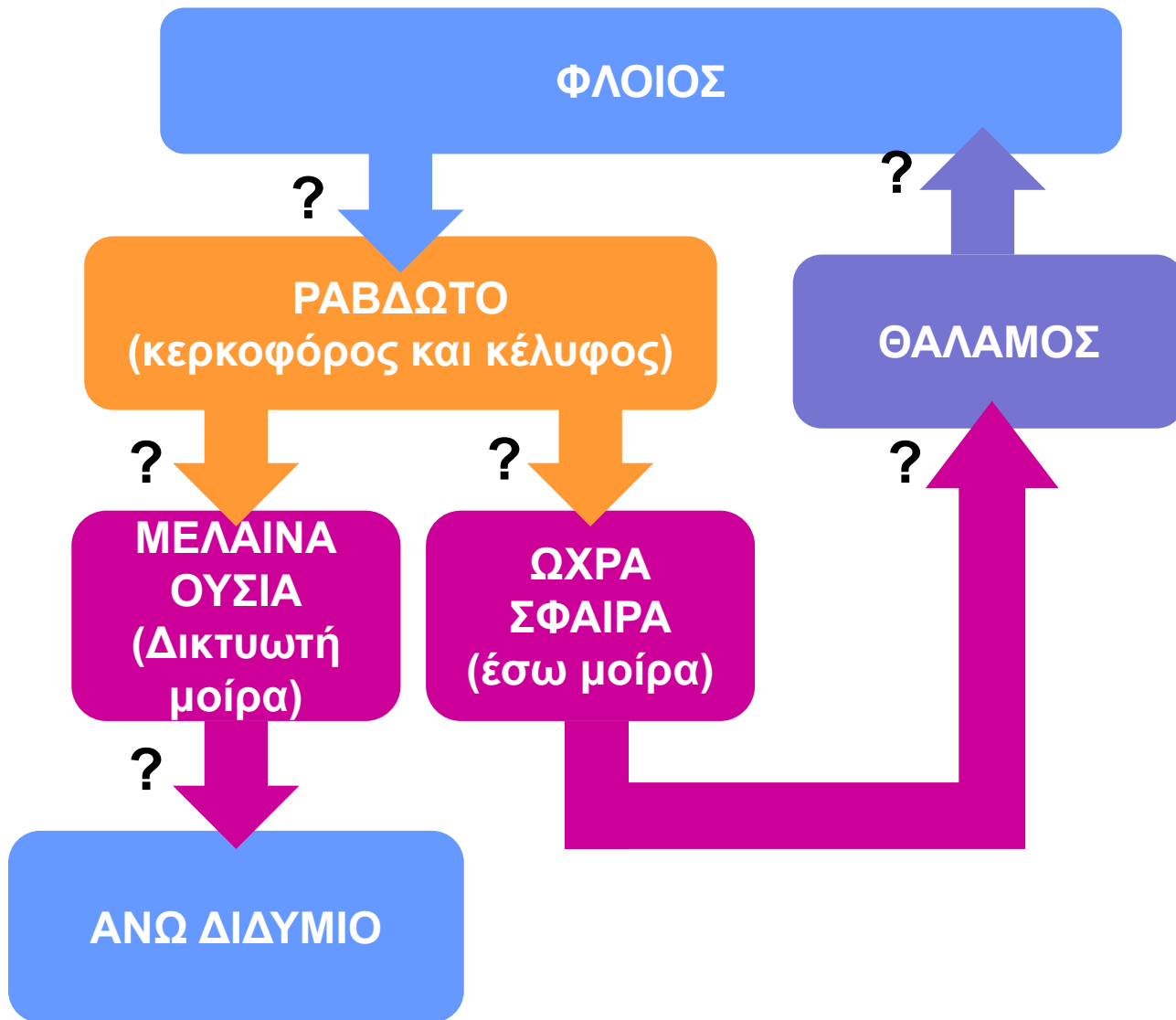
Άνω διδύμιο

Θάλαμος

Εγκεφαλικός Φλοιός

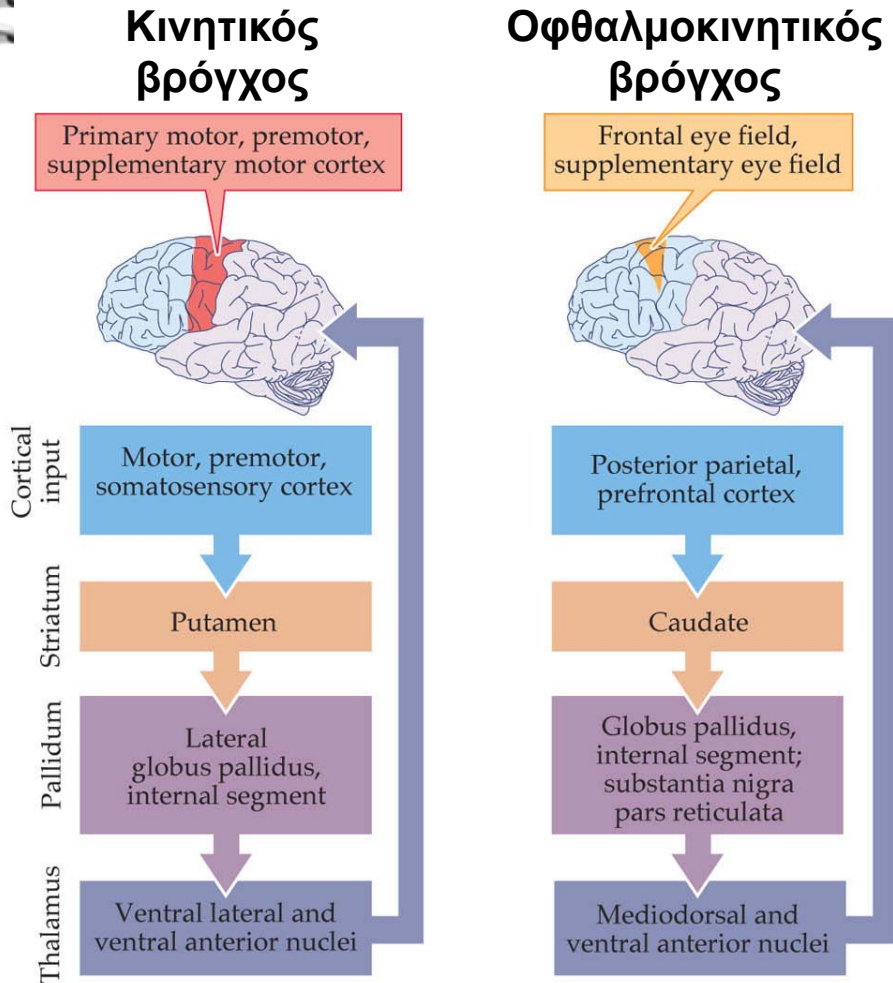

Λειτουργίες των βασικών γαγγλίων

- **Κινητικός βρόγχος**
  - Ρύθμιση άνω κινητικών νευρώνων
  - Απαραίτητος για ομαλή έναρξη κίνησης
  - Οφθαλμοκινητικός βρόγχος
- **Μη κινητικοί βρόγχοι**
  - Προμετωπιαίος βρόγχος
  - Μετ αιχμιακός βρόγχος

Αδρή τοπογραφική οργάνωση φλοιοραβδωτών προβολών (παράλληλα κυκλώματα)

Διαφορετικές περιοχές του φλοιού προβάλλουν σε διαφορετικά τμήματα του ραβδωτού

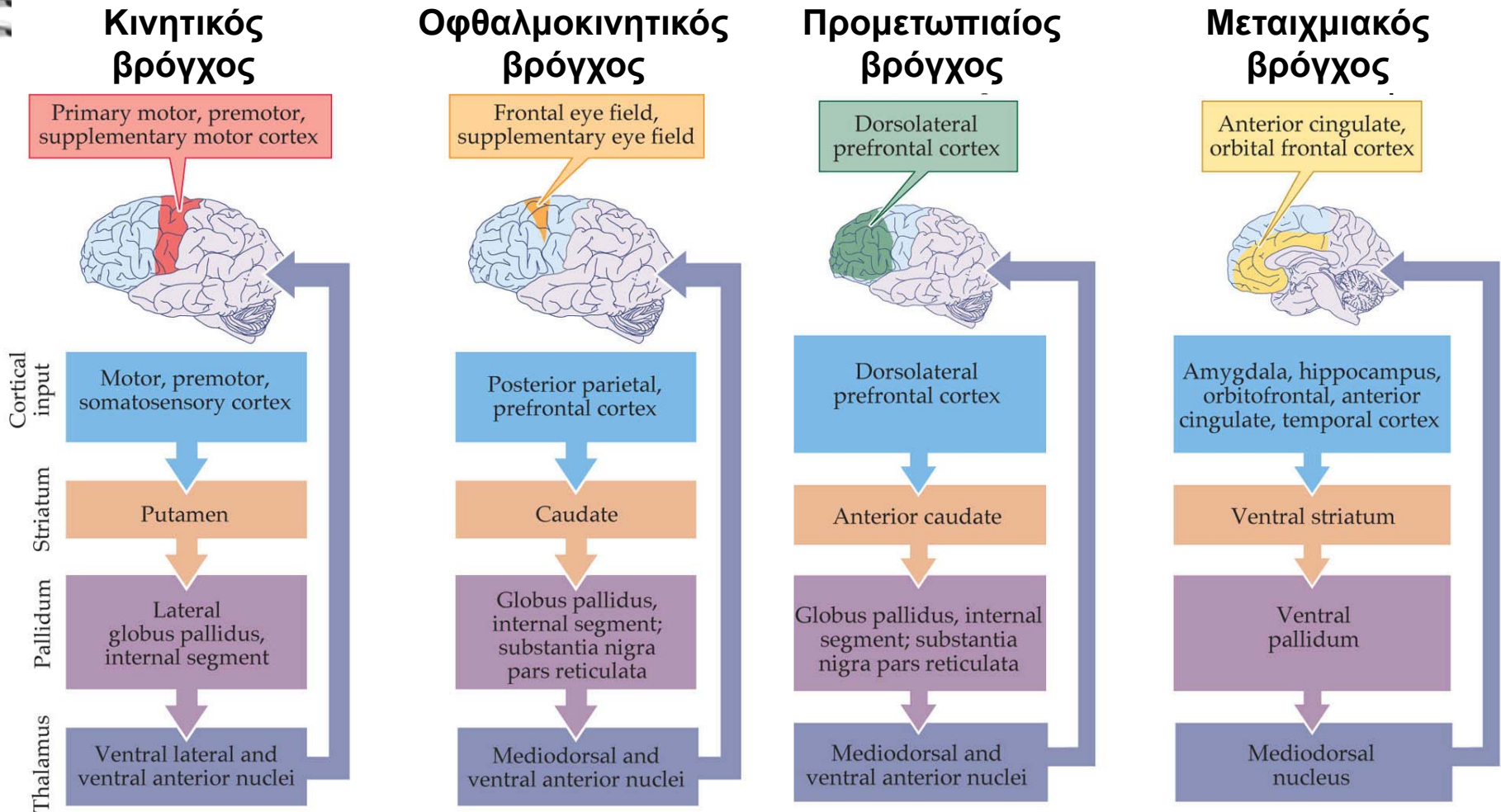

Παράλληλες οδοί που εξυπηρετούν διαφορετικές λειτουργίες

Κερκοφόρος
→ οφθαλμικές κινήσεις

Κέλυφος
→ κινήσεις άκρων και σώματος

Αδρή τοπογραφική οργάνωση φλοιοραβδωτών προβολών (παράλληλα κυκλώματα)

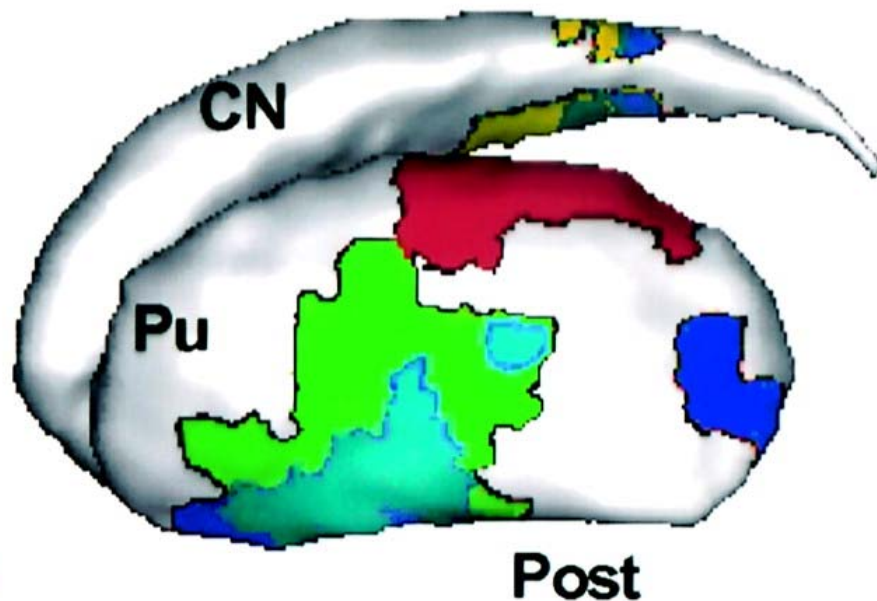
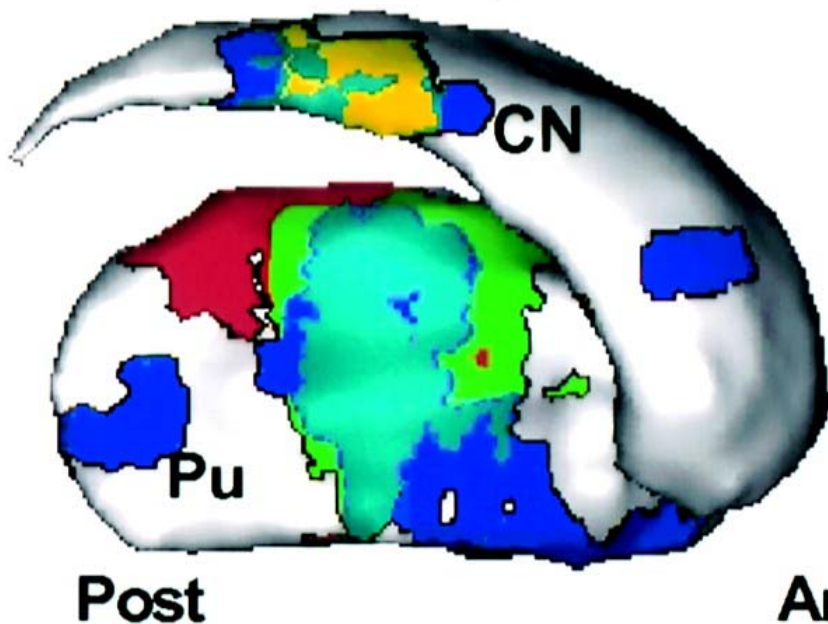

Κερκοφόρος → οφθαλμικές κινήσεις
 Κέλυφος → κινήσεις άκρων και σώματος

Νευρώνες σχετιζόμενοι με κίνηση διατάσσονται **σωματοτοπικά** στο Ραβδωτό

Medial view

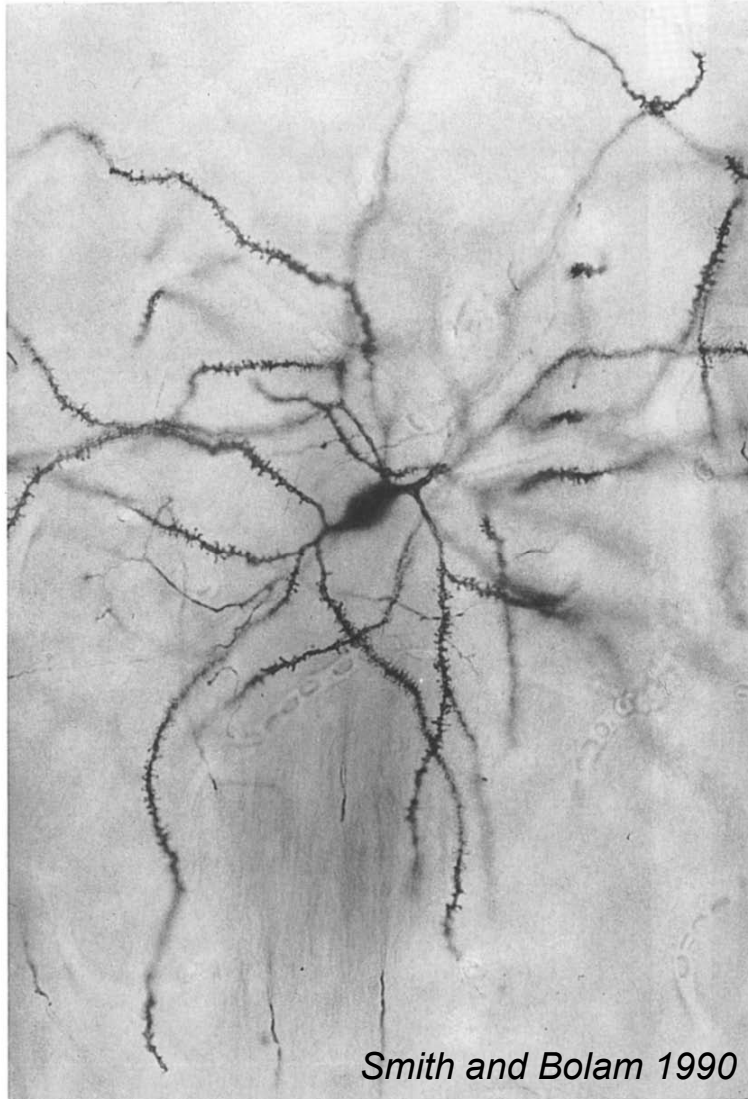
Lateral view

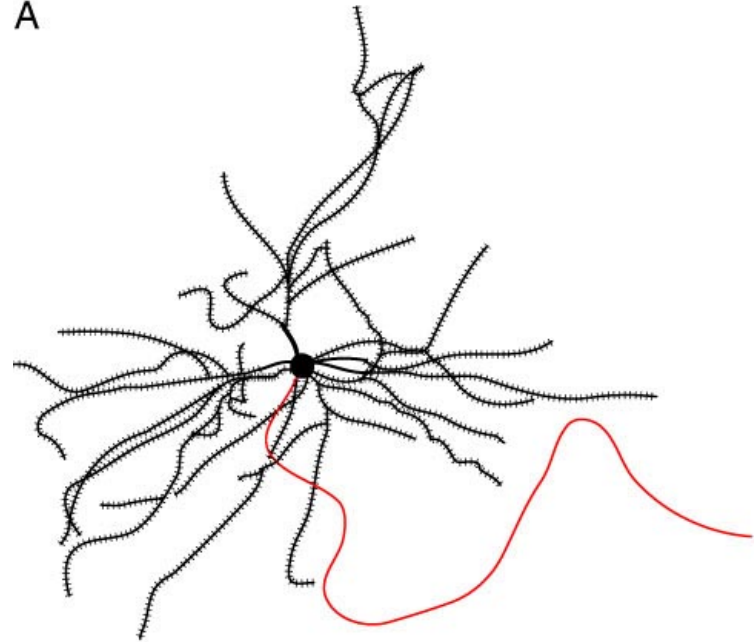
Toes   Fingers   Lips   Eyes   Overlap

Ραβδωτό Σώμα

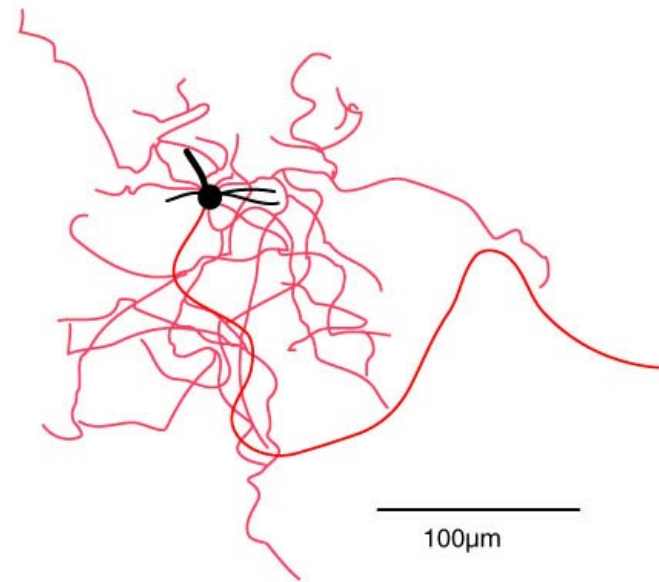
Ακανθωτοί νευρώνες

A

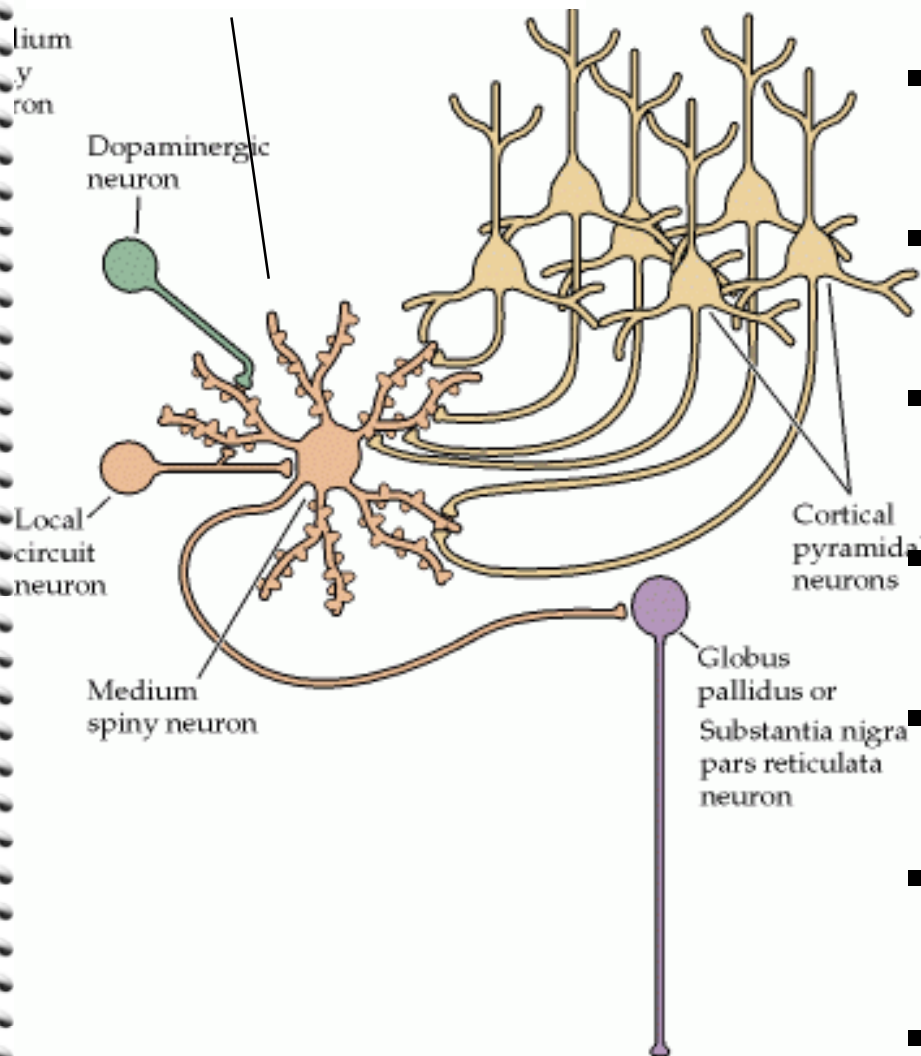
B

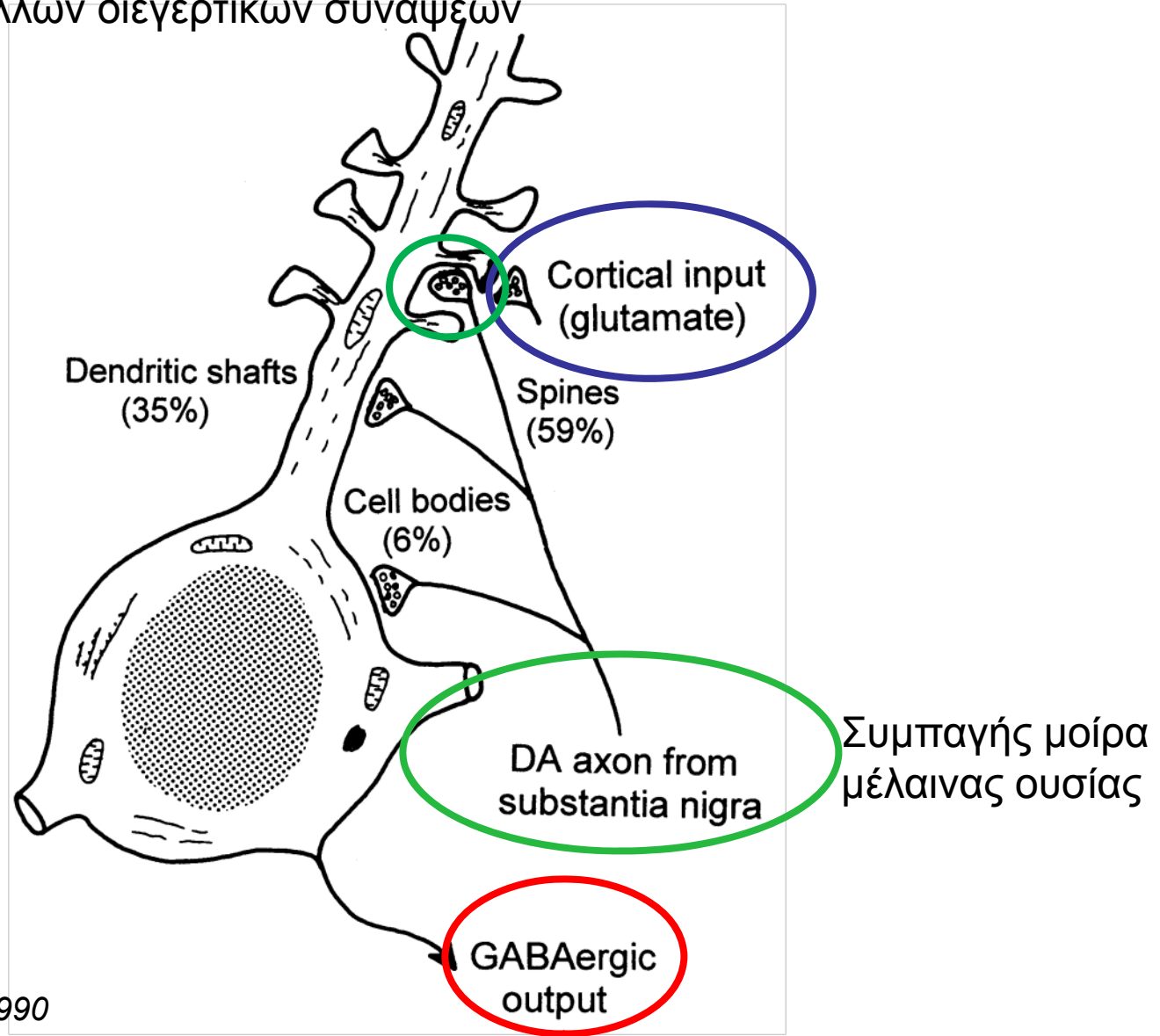
Ραβδωτό Σώμα

Ακανθωτοί νευρώνες

- Δέχονται διεγερτική είσοδο από φλοιό (γλουταμινεργική)
- Προβλητικοί νευρώνες (προς μέλαινα ουσία, ωχρά σφαίρα)
- Νευροδιαβιβαστής: **GABA** (ανασταλτικοί νευρώνες)
- Εκτεταμένο δενδριτικό πεδίο => άθροιση/ολοκλήρωση εισόδων
- Σύγκλιση από διαφορετικούς φλοιικούς νευρώνες
- Δέχονται είσοδο και από DA νευρώνες της μέλαινας ουσίας
- Σιωπηροί νευρώνες σε ηρεμία

➤ Η πλειοψηφία των προβολών από τον εγκεφαλικό φλοιό και τη συμπαγή μοίρα της μέλαινας ουσίας καταλήγουν στις δενδριτικές άκανθες, **μακριά από το αρχικό τμήμα του νευράξονα** όπου γεννάται το δυναμικό ενέργειας => οι ακανθωτοί νευρώνες δραστηριοποιούνται μόνο μετά από ταυτόχρονη ενεργοποίηση πολλών διεγερτικών συνάψεων

Λειτουργικά κυκλώματα - Οδοί

(A)

▪ Άμεση οδός

Ραβδωτό →

Έσω Ωχρά σφαίρα/Δικτυωτή Μέλαινα

→ Θάλαμος, Άνω διδύμιο

→ Φλοιός

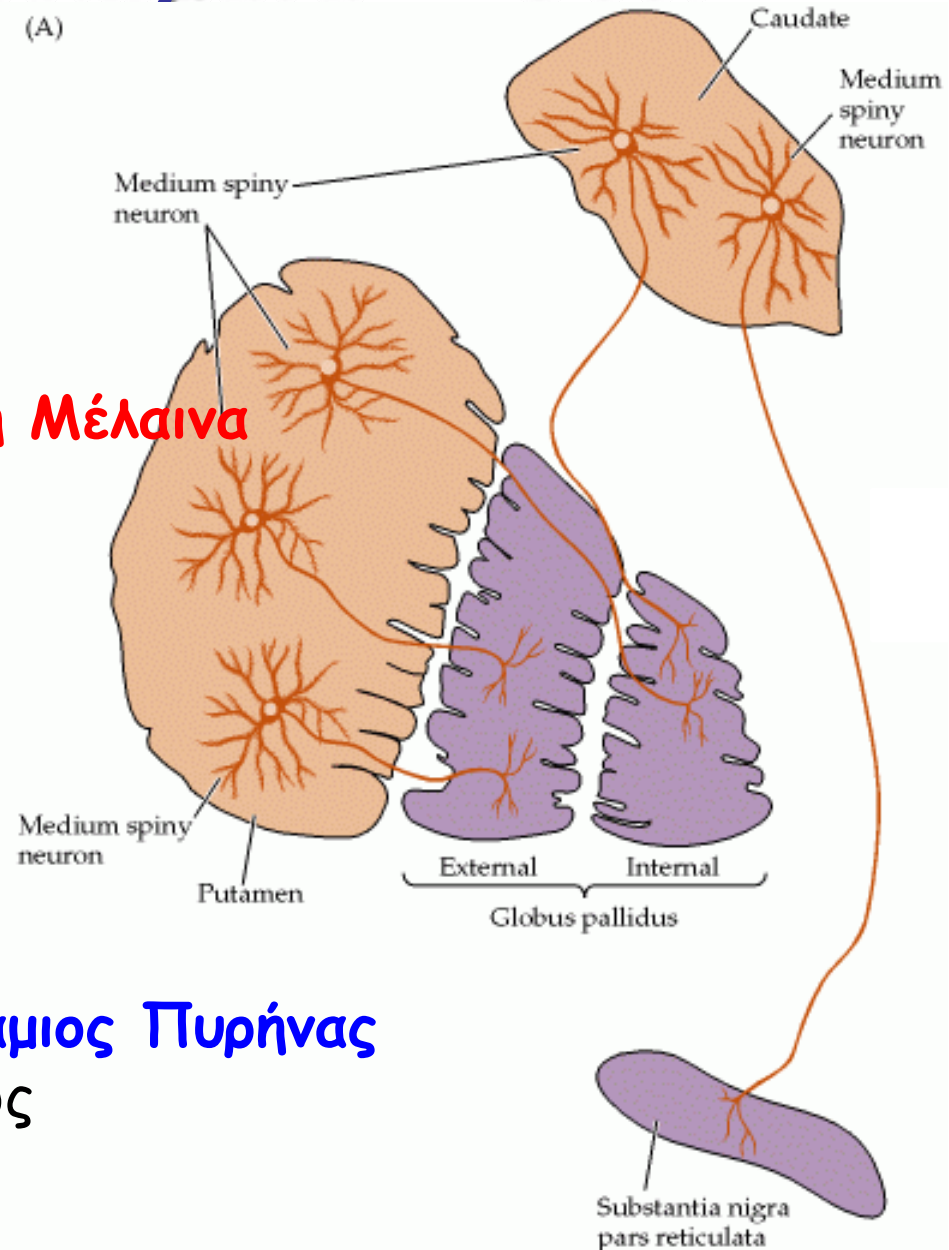
▪ Έμμεση οδός

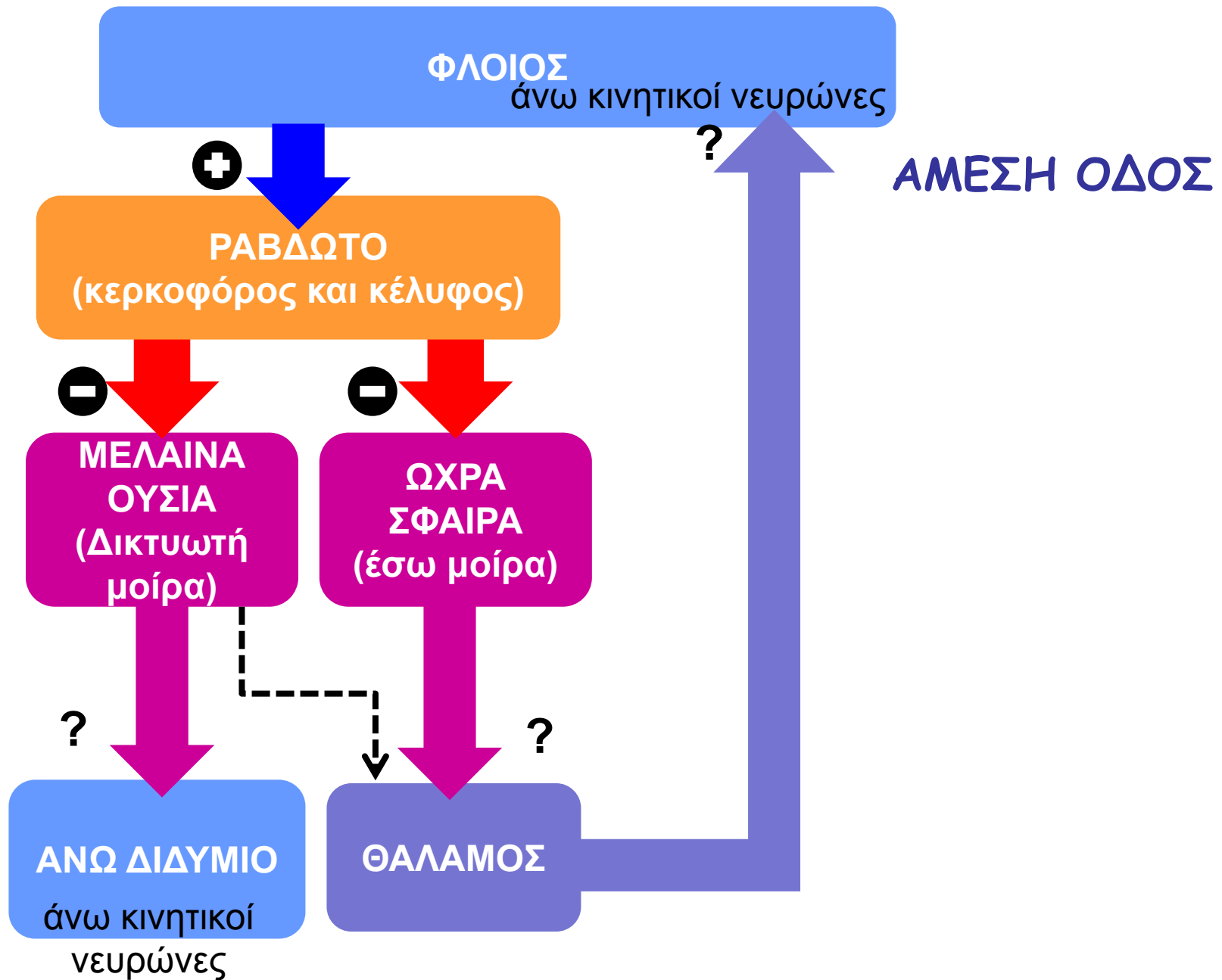
Ραβδωτό →

Έξω Ωχρά σφαίρα → Υποθαλάμιος Πυρήνας

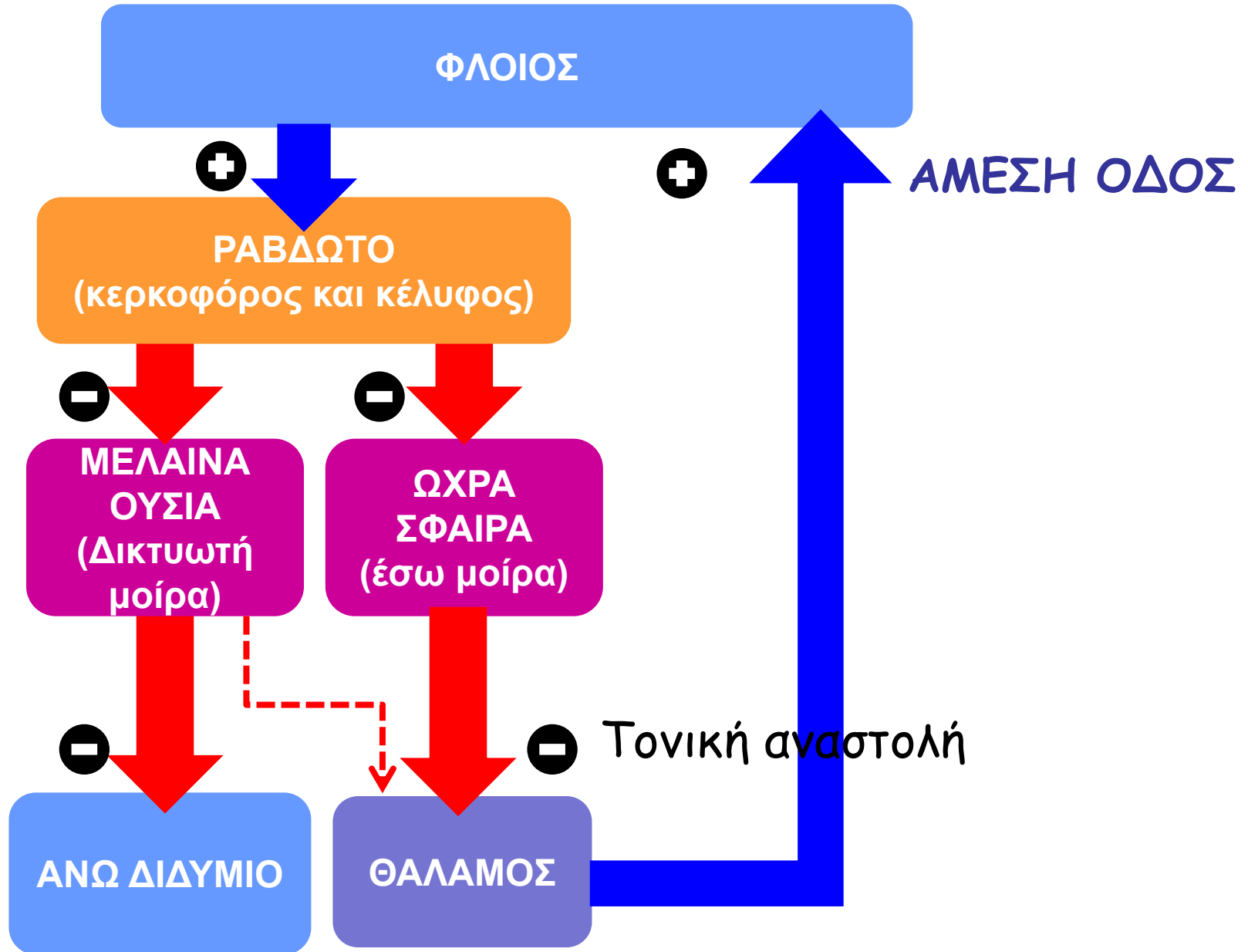
→ Έσω Ωχρά σφαίρα → Θάλαμος

→ Φλοιός

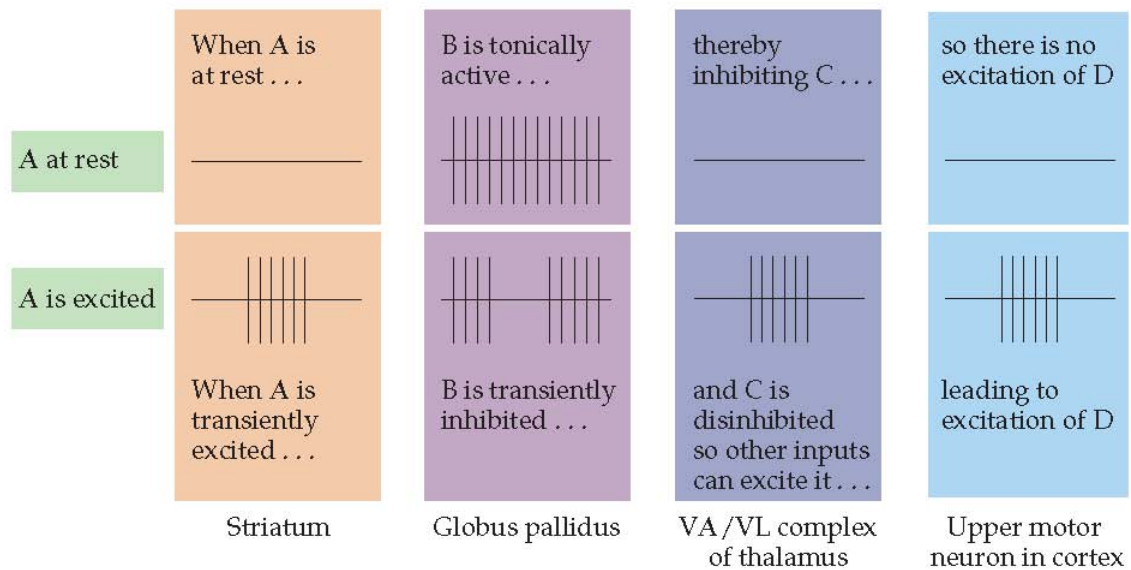
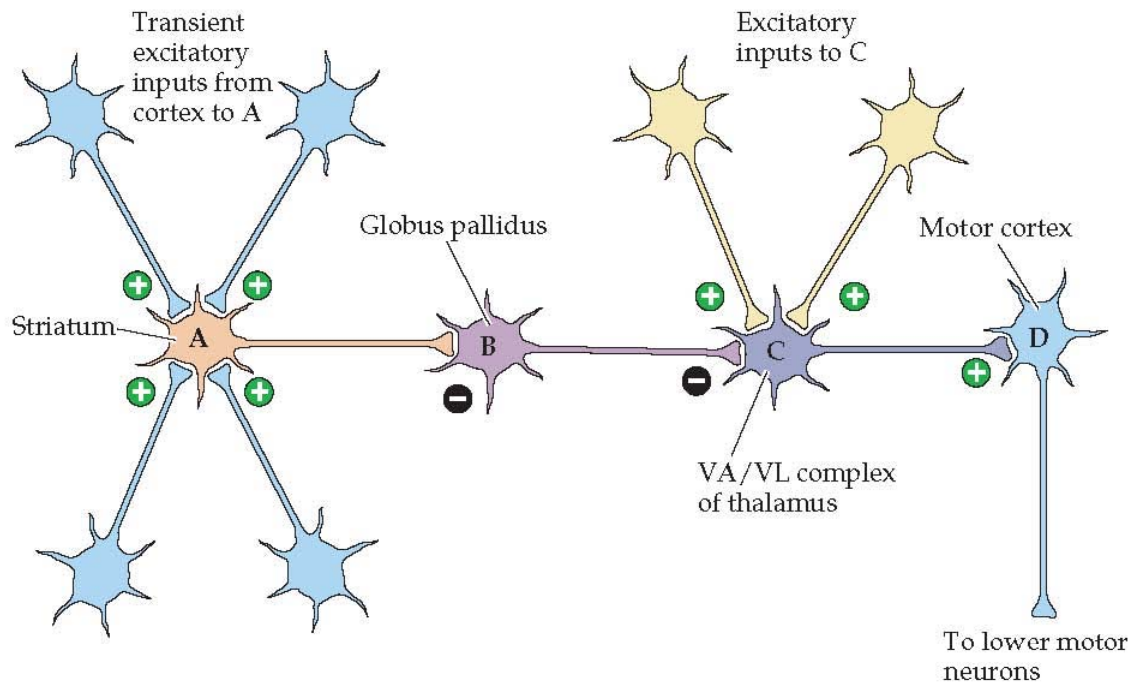

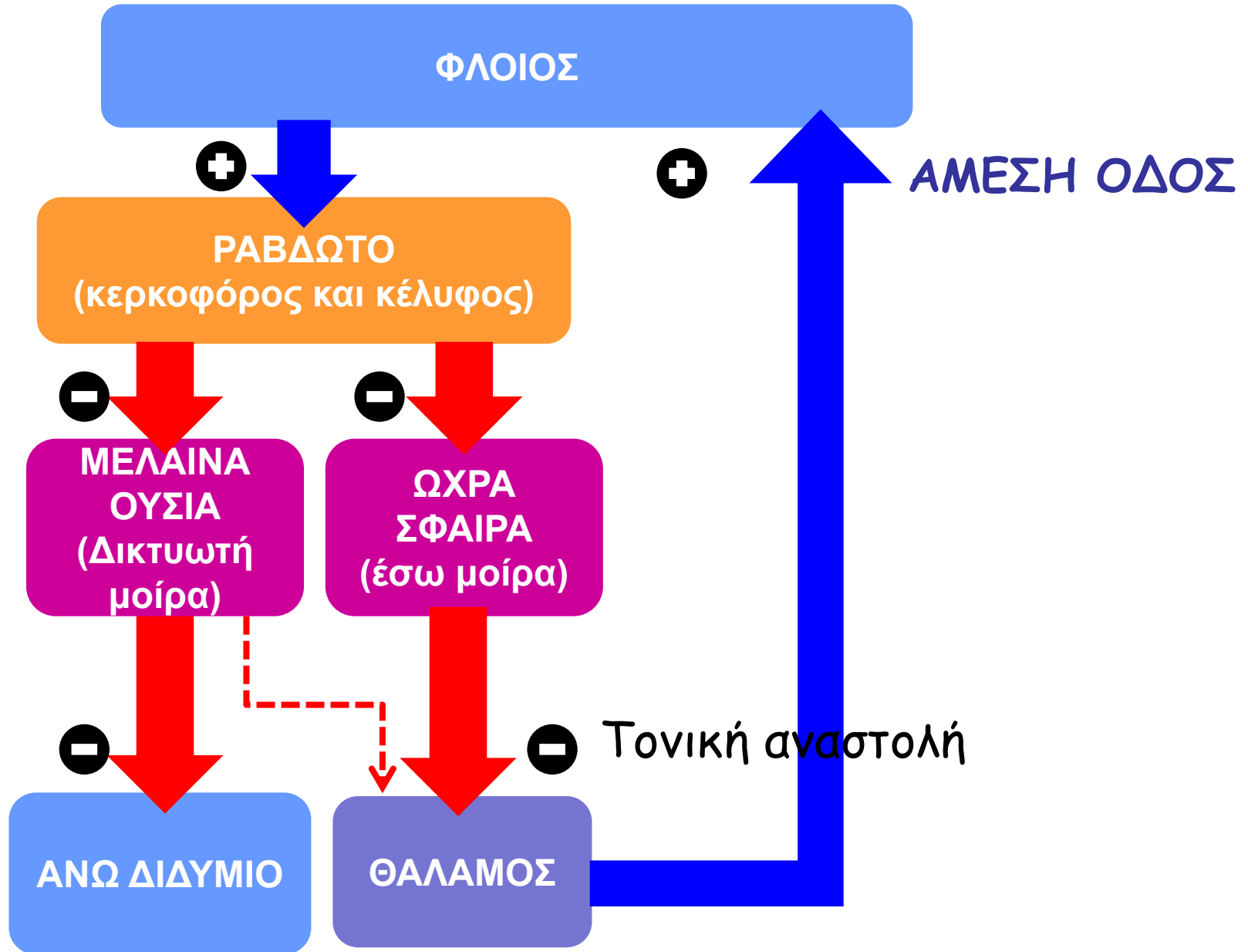
Η έξοδος των βασικών γαγγλίων είναι ανασταλτική

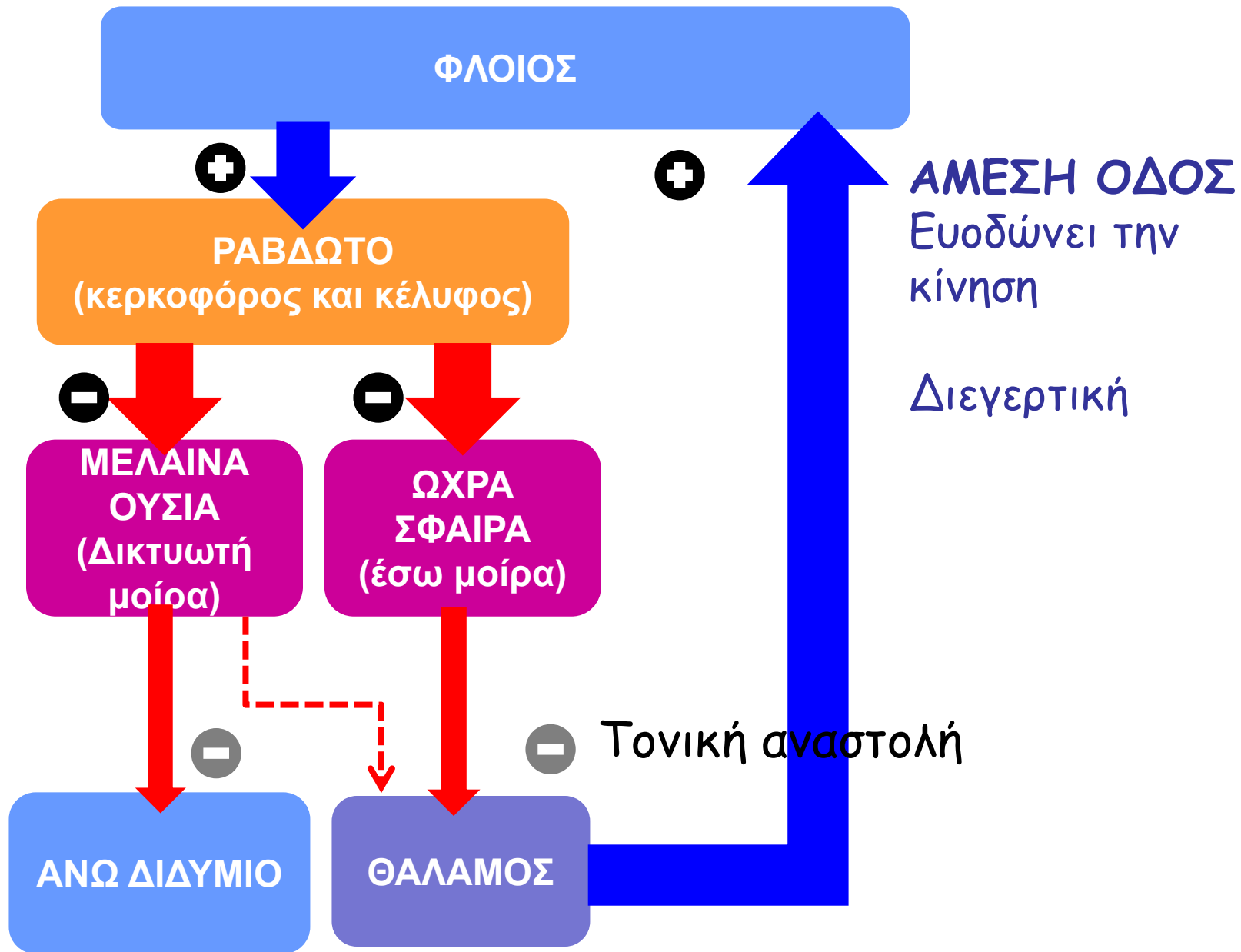

Κύκλωμα άρσης αναστολής

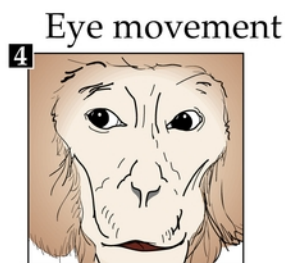
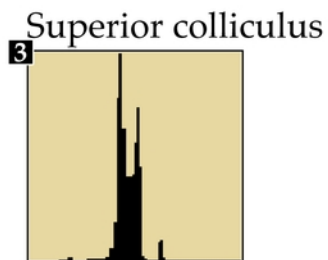
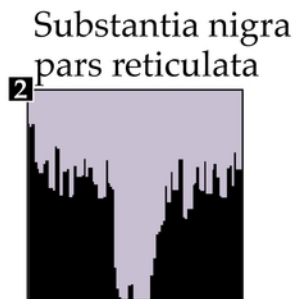
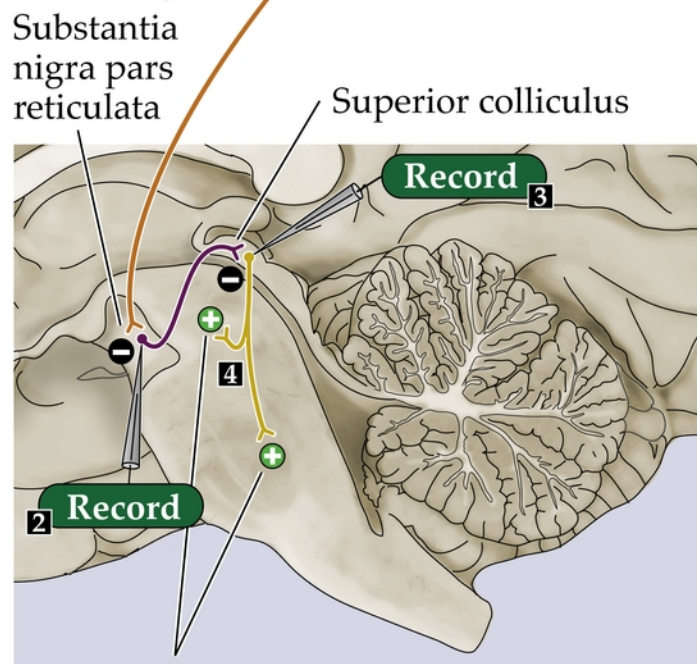
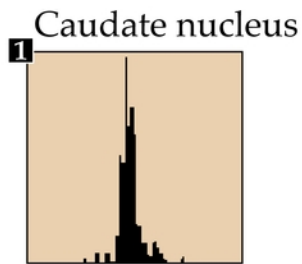
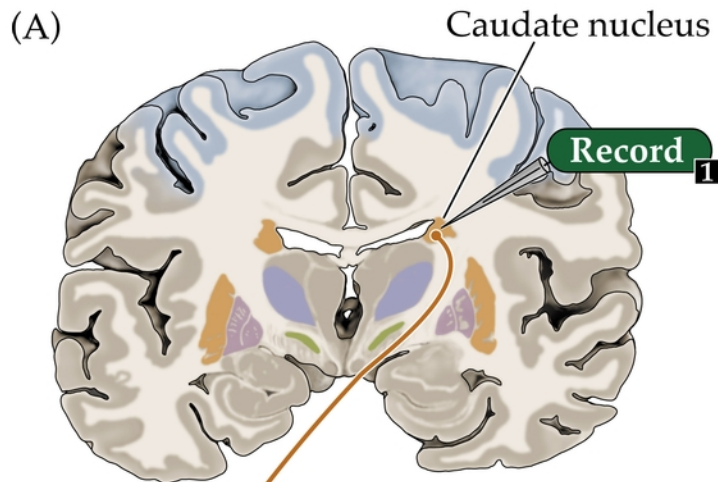

Η έξοδος των βασικών γαγγλίων είναι ανασταλτική

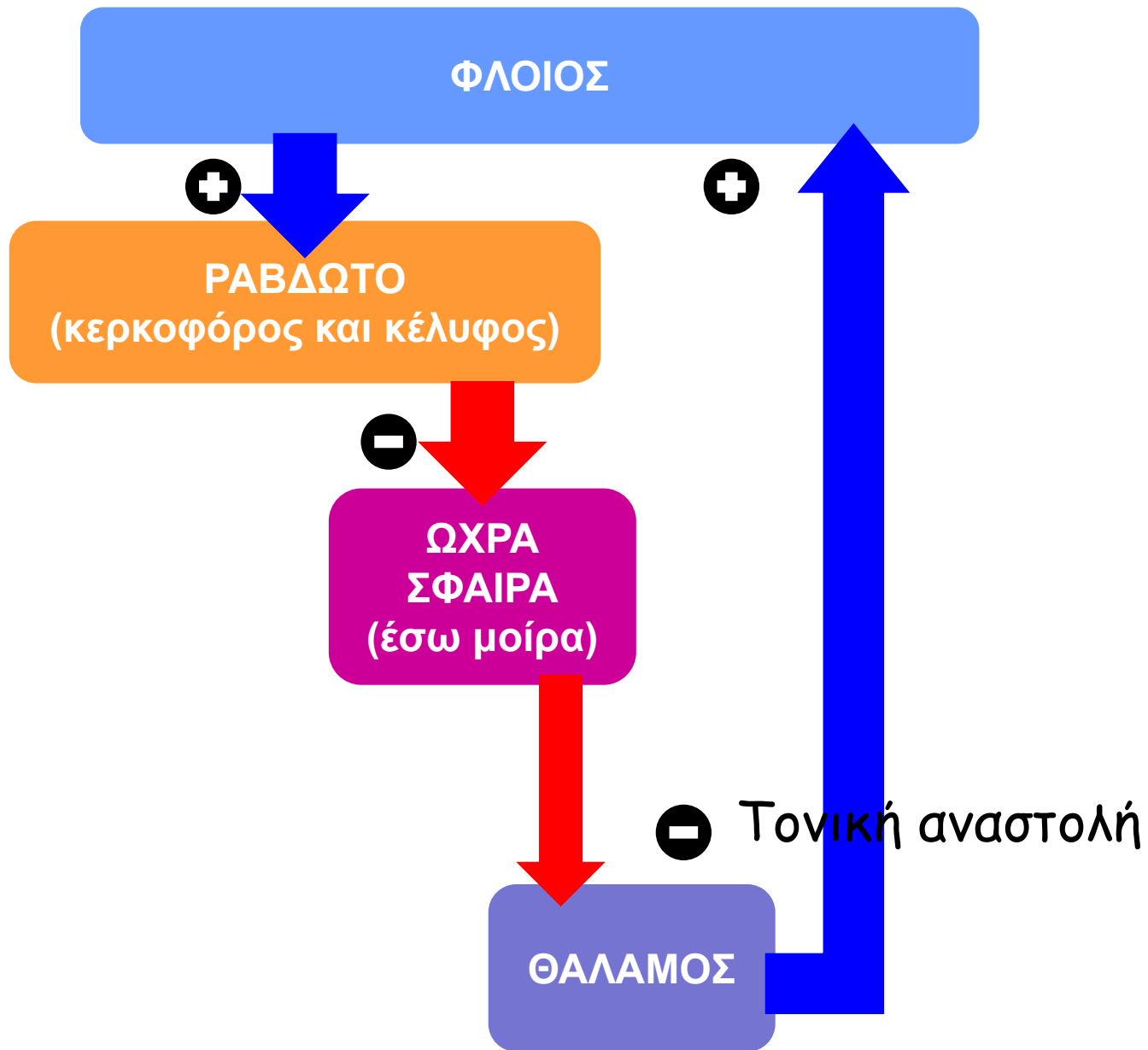

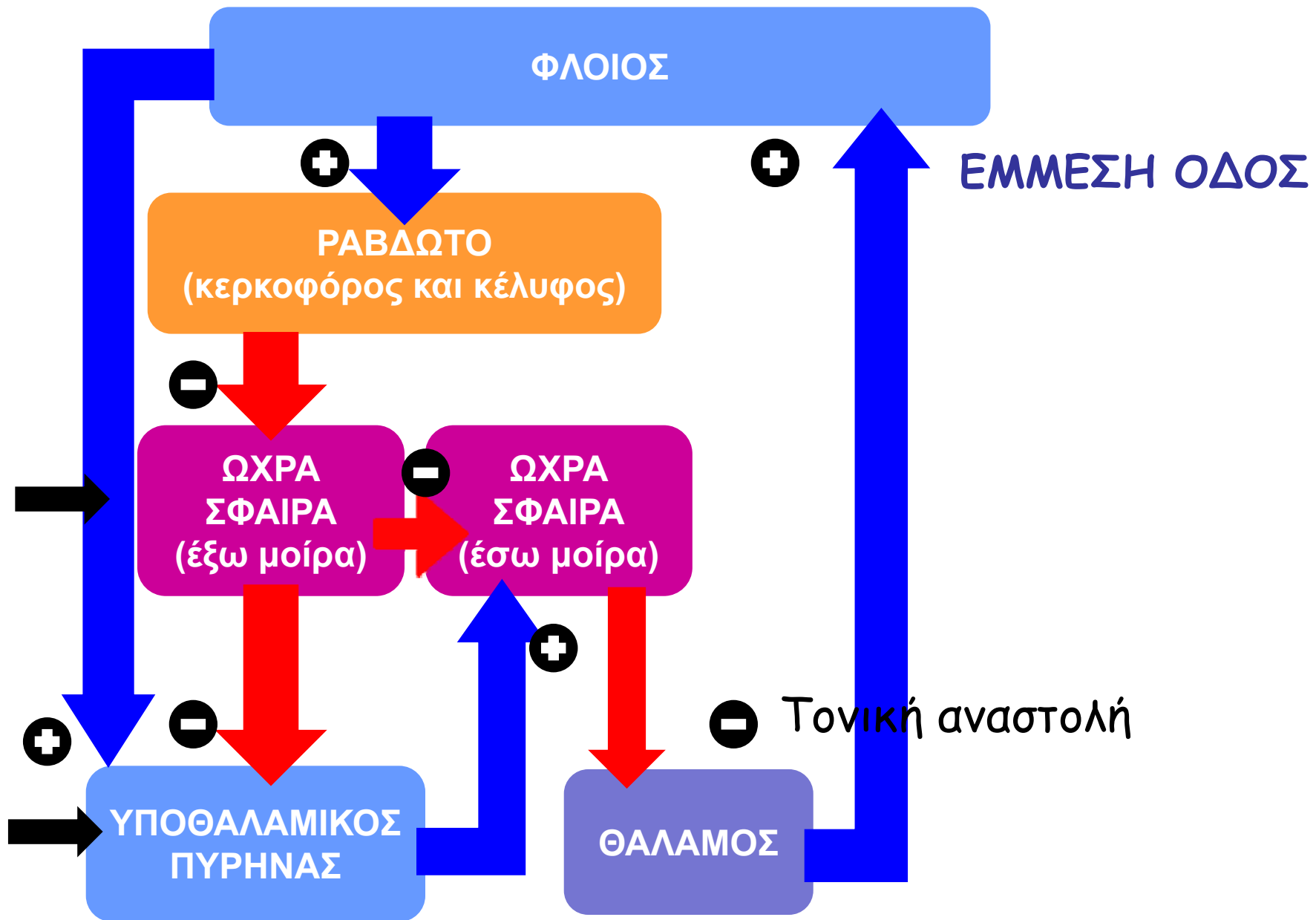

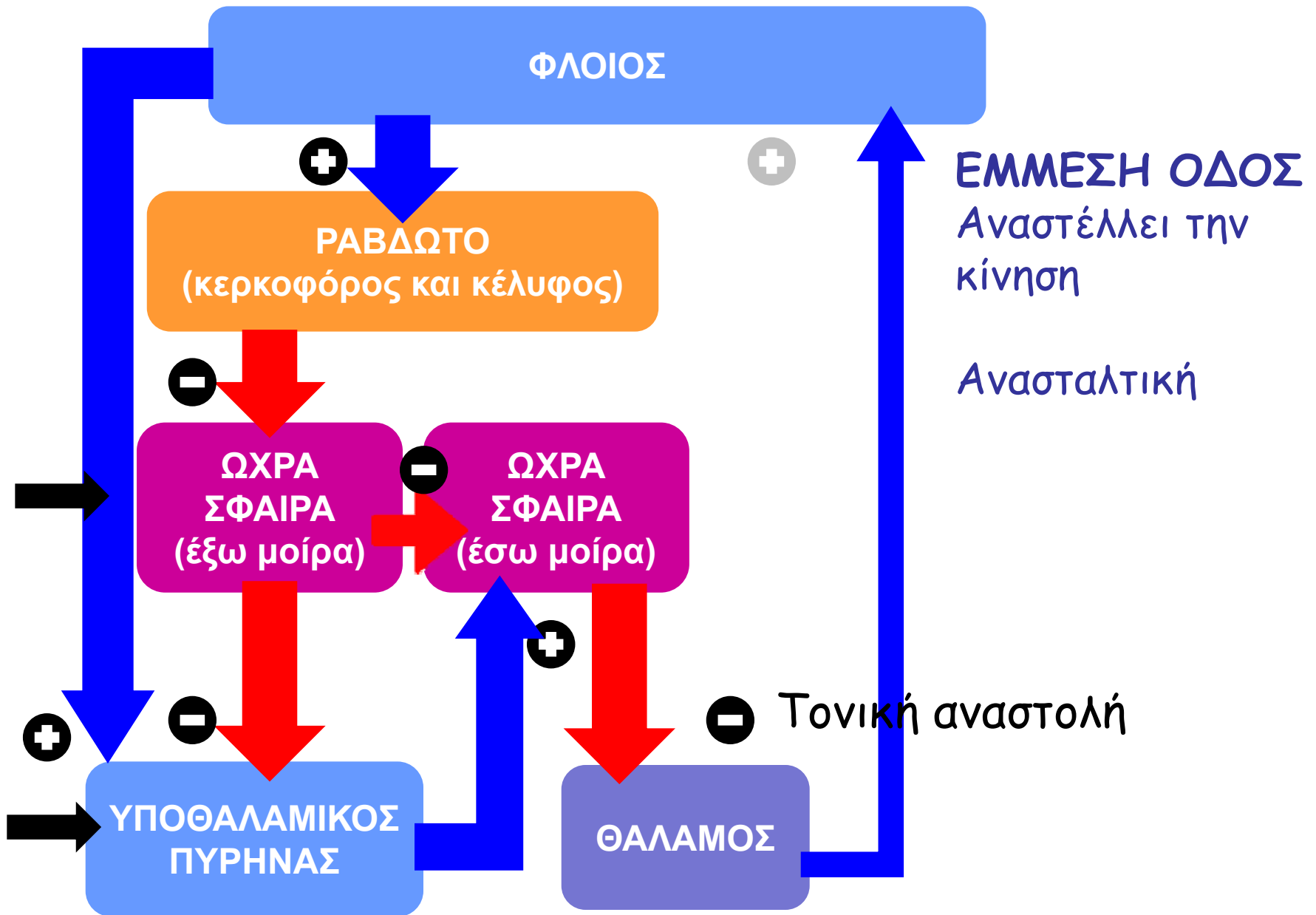

Άρση αναστολής

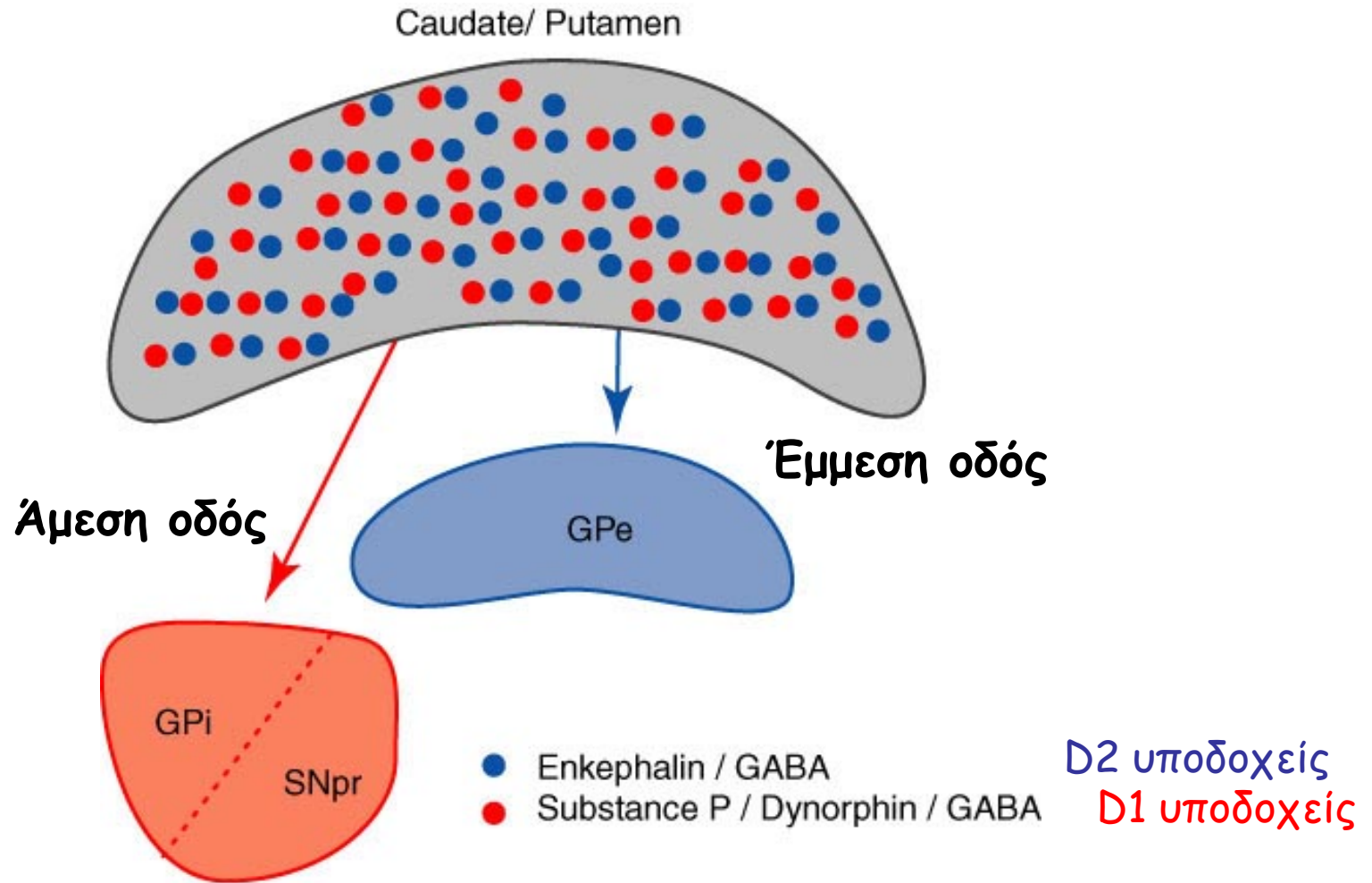
Ο επιτρεπτικός
ρόλος των
βασικών
γαγγλίων στις
σακκαδικές
κινήσεις

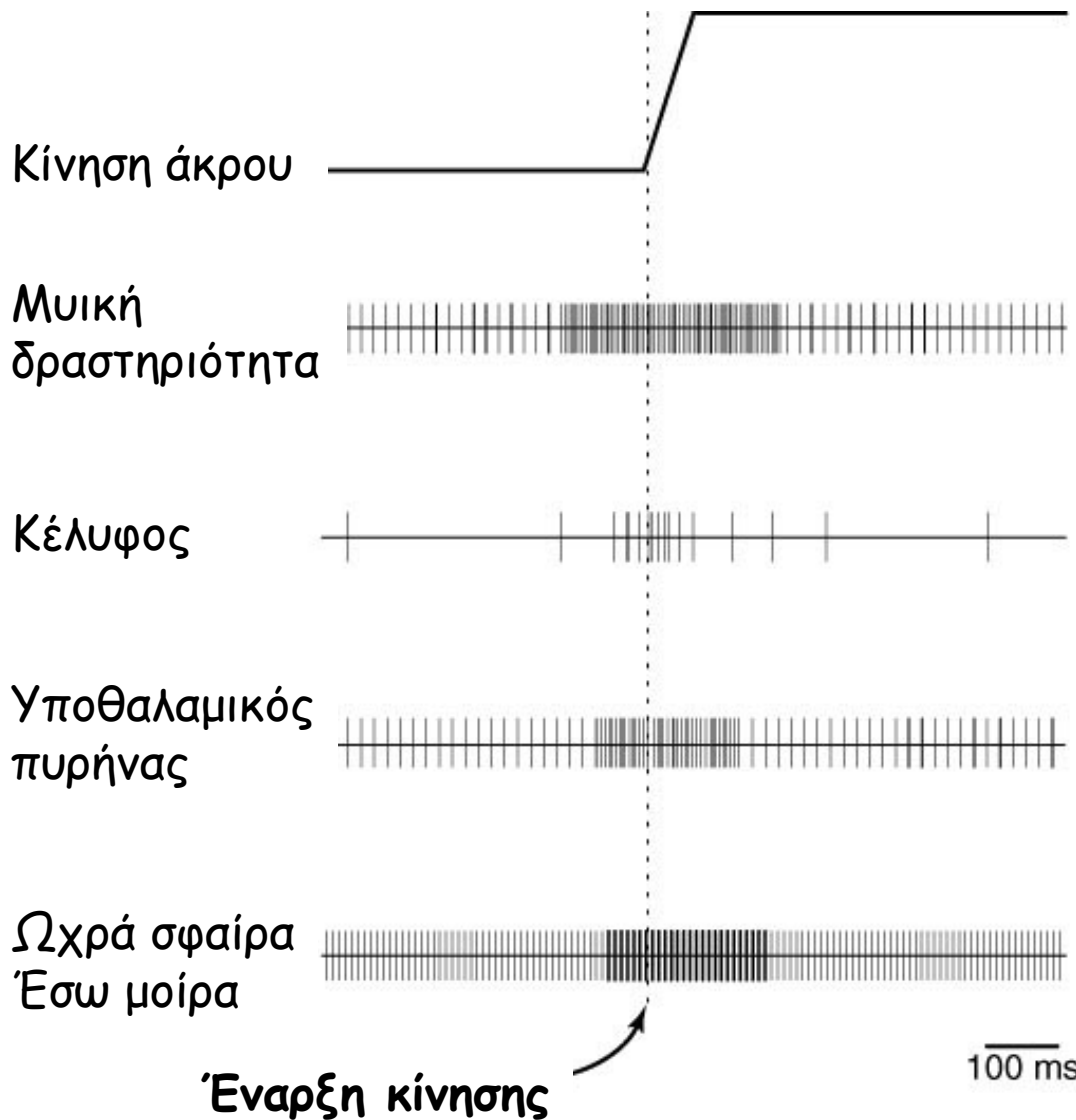

Νευροχημικά διακριτοί νευρώνες του ραβδωτού συνιστούν τους προβλητικούς νευρώνες της άμεσης και της έμμεσης οδού

Δραστηριότητα των νευρώνων των βασικών γαγγλίων κατά την κίνηση

Χαμηλή βασική δραστηριότητα 2-10Hz (σιωπηλοί)

Αύξηση συχνότητας εκφόρτισης μετά την έναρξη της μυϊκής δραστηριότητας

Τονική δραστηριότητα ~20Hz
Αύξηση συχνότητας εκφόρτισης

Τονική δραστηριότητα 60-80Hz
Αύξηση συχνότητας εκφόρτισης

Δραστηριότητα των νευρώνων των βασικών γαγγλίων κατά την κίνηση

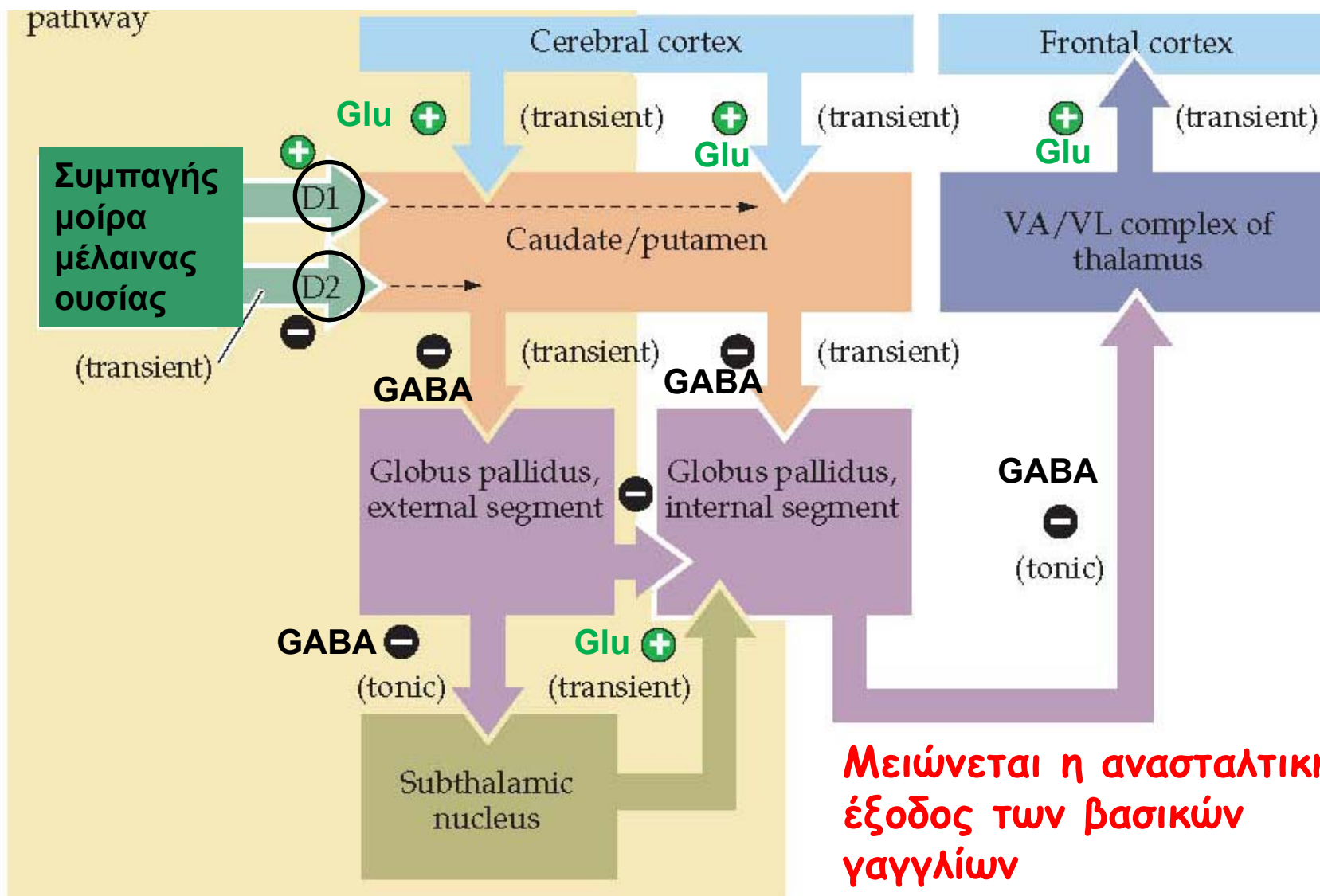
1. Νευρώνες σχετιζόμενοι με κίνηση διατάσσονται **σωματοτοπικά** στους πυρήνες των βασικών γαγγλίων.
2. Οι νευρώνες του ραβδωτού **πυροδοτούν** κατά την κίνηση (σε ηρεμία σιωπηλοί) ενώ του υποθλαμικού πυρήνα **αυξάνουν** την **τονική τους δραστηριότητα** κατά την κίνηση.
3. Οι νευρώνες της έσω ωχράς σφαίρας είναι **τονικοί**. Αυξάνουν δραστηριότητα κατά την κίνηση αλλά το 1/3 αυτών μειώνει τη δραστηριότητά τους σε κίνηση του άνω άκρου.
4. Οι νευρώνες της δικτυωτής μοίρας της μέλαινας ουσίας είναι **τονικοί**. Οι σχετιζόμενοι με σακκαδικές κινήσεις μειώνουν τη δραστηριότητά τους κατά την κίνηση.
5. Αλλαγές της δραστηριότητας των βασικών γαγγλίων συμβαίνουν **μετά την έναρξη της μυϊκής δραστηριότητας**.
6. Νευρώνες της ωχράς σφαίρας, του κελύφους και του υποθλαμικού πυρήνα μπορεί να μεταβάλλουν τη δραστηριότητά τους και κατά την **προετοιμασία** της κίνησης

Τι λείπει?

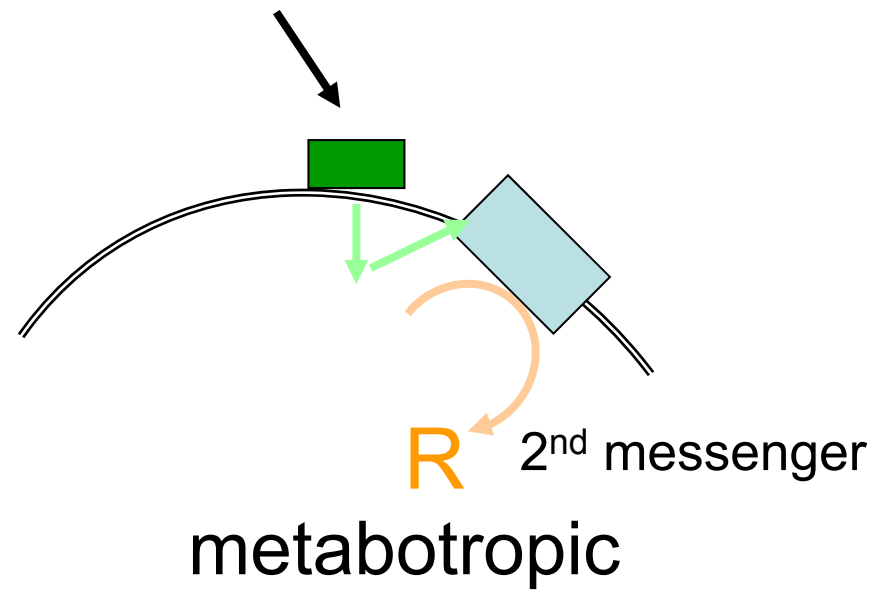
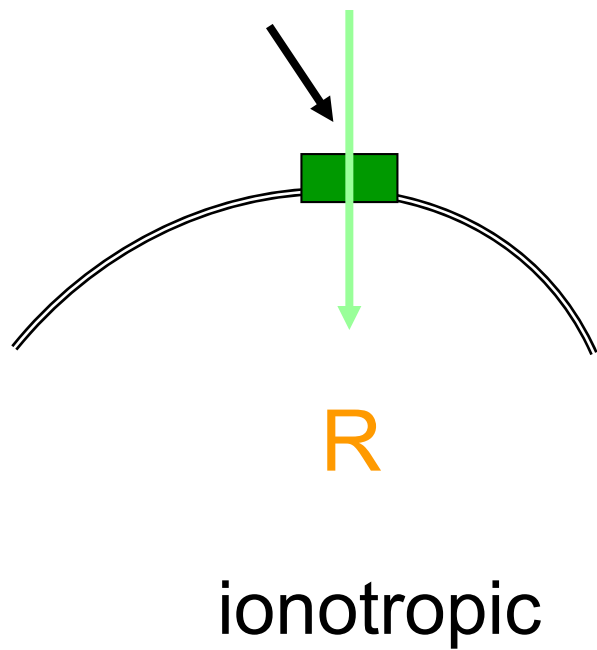
- Δράση ντοπαμίνης (DA)
  - Άμεση οδός: Διεγείρεται
  - Έμμεση οδός: Αναστέλλεται
- ➔ Συνολικά διεγερτική για την κίνηση

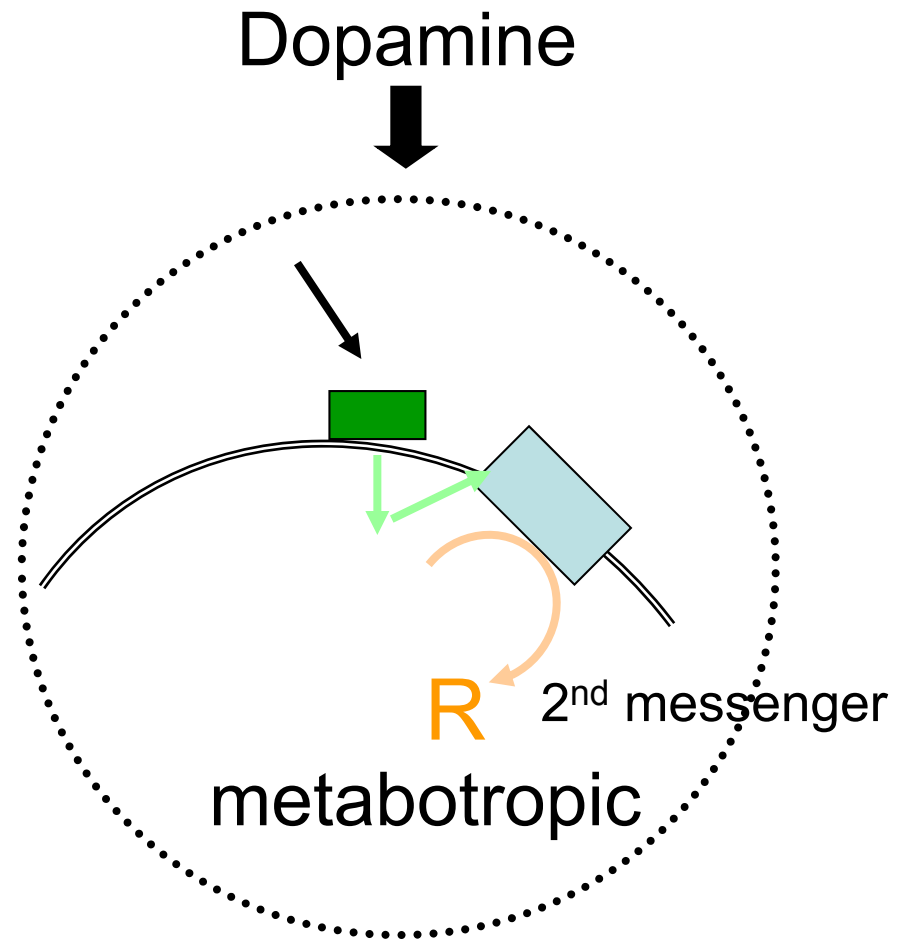
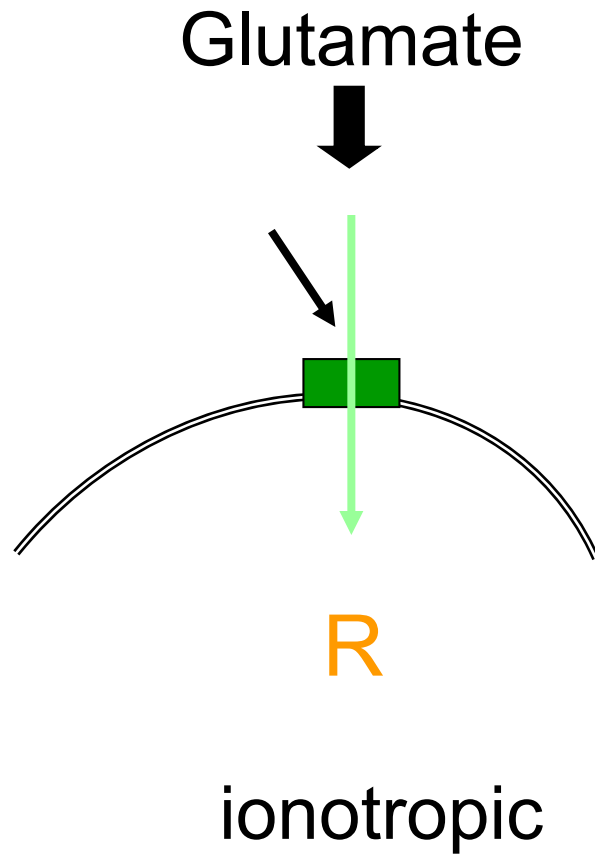
- Οι ίδιοι νευρώνες της μέλαινας ουσίας παρέχουν **διεγερτικές δράσεις που διαμεσολαβούνται από D1 υποδοχείς** στους ακανθωτούς νευρώνες που προβάλλουν στην έσω ωχρά (άμεση οδός), και «**ανασταλτικές**» δράσεις που διαμεσολαβούνται από **D2 υποδοχείς** στους ακανθωτούς νευρώνες που προβάλλουν στην έξω ωχρά (έμμεση οδός).

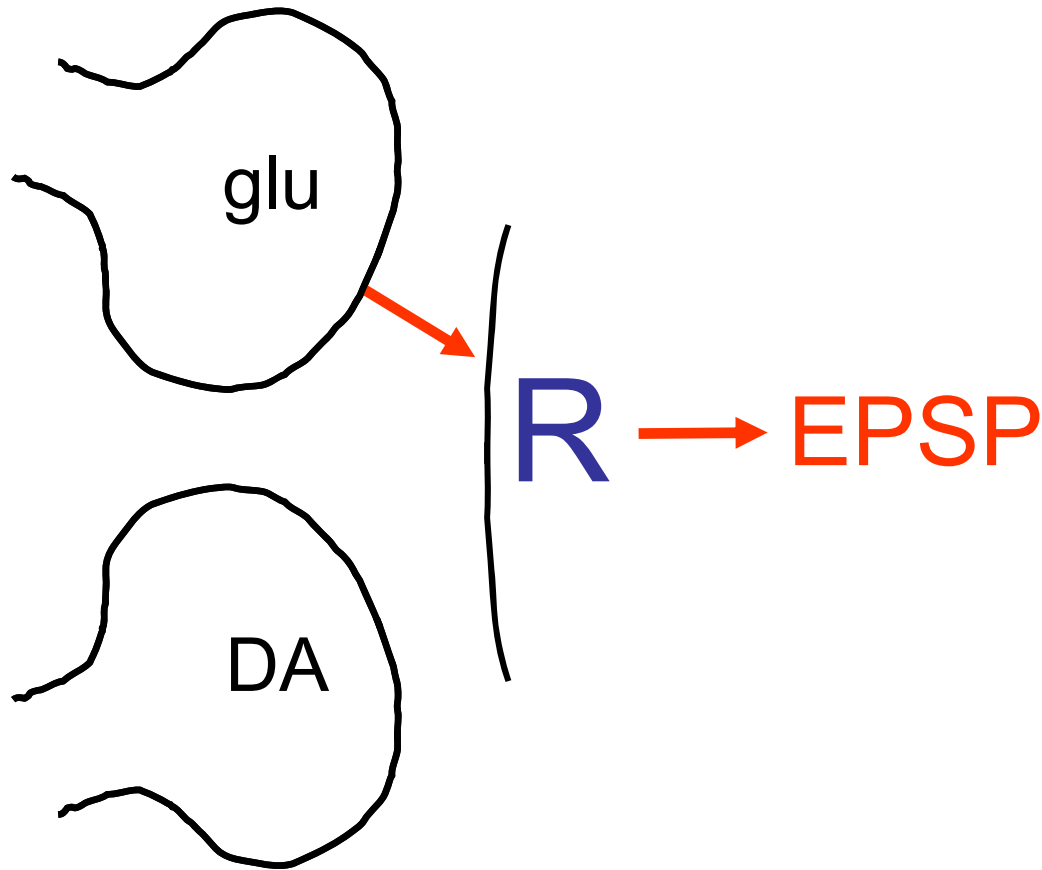
Ionotropic *versus* metabotropic

Ionotropic *versus* metabotropic

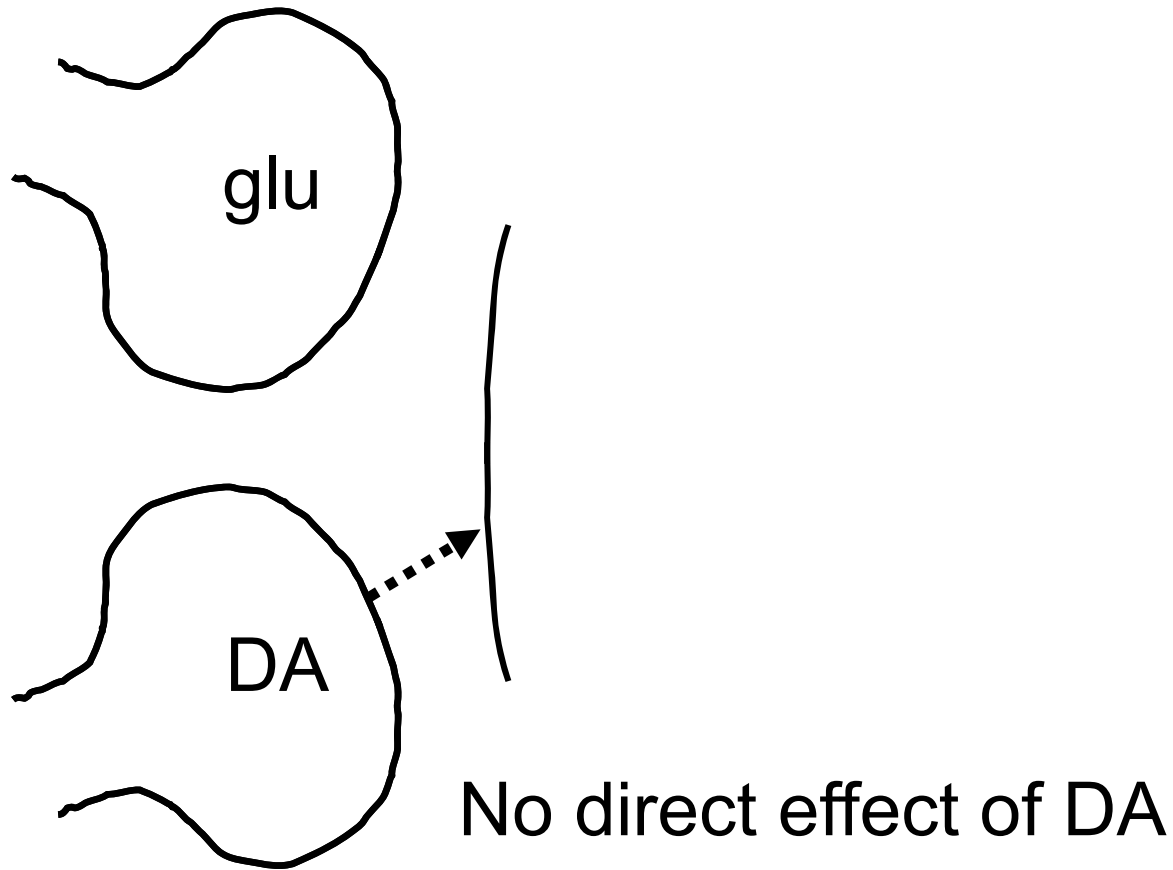

Direct transmission vs. modulation

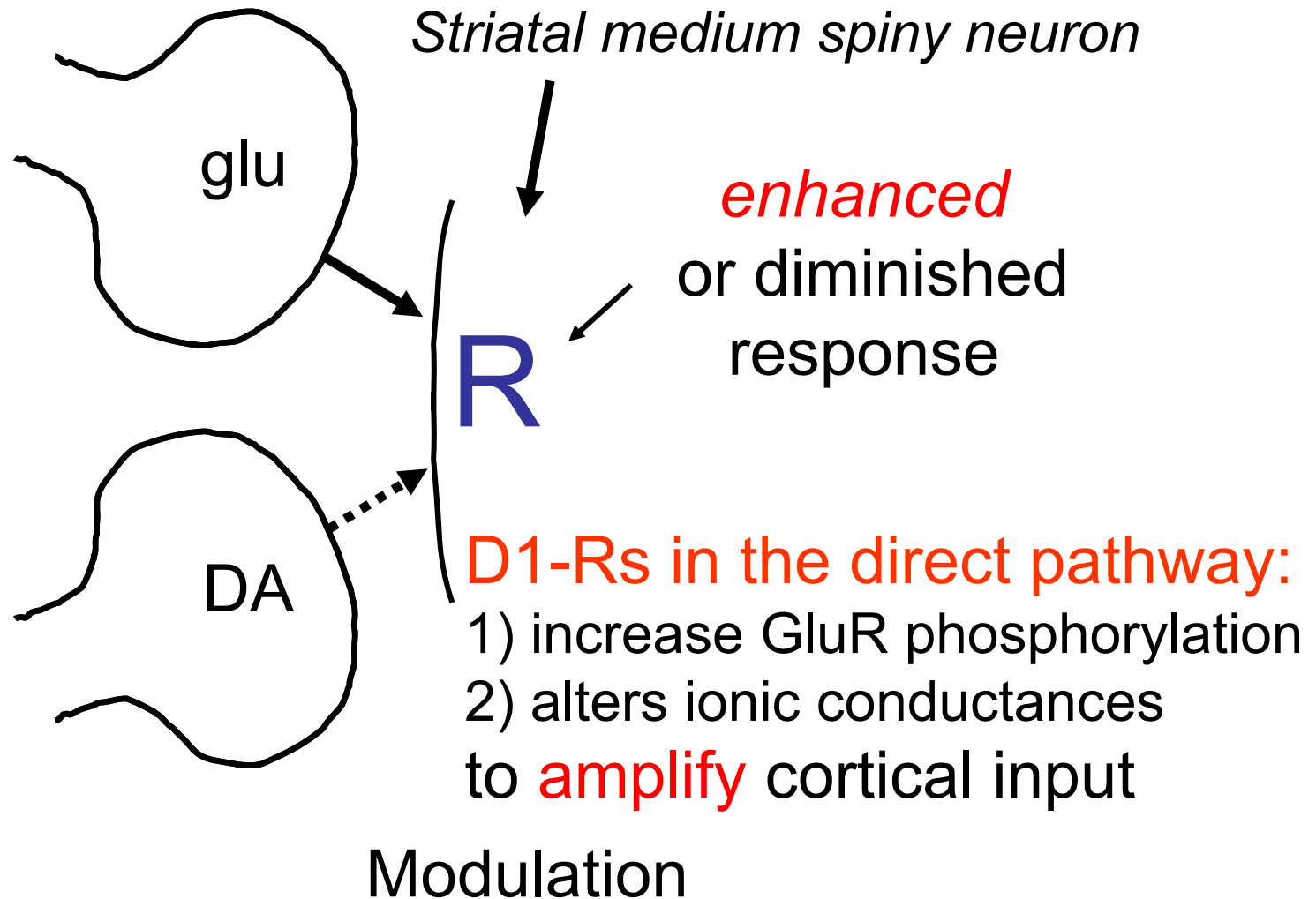

Direct transmission

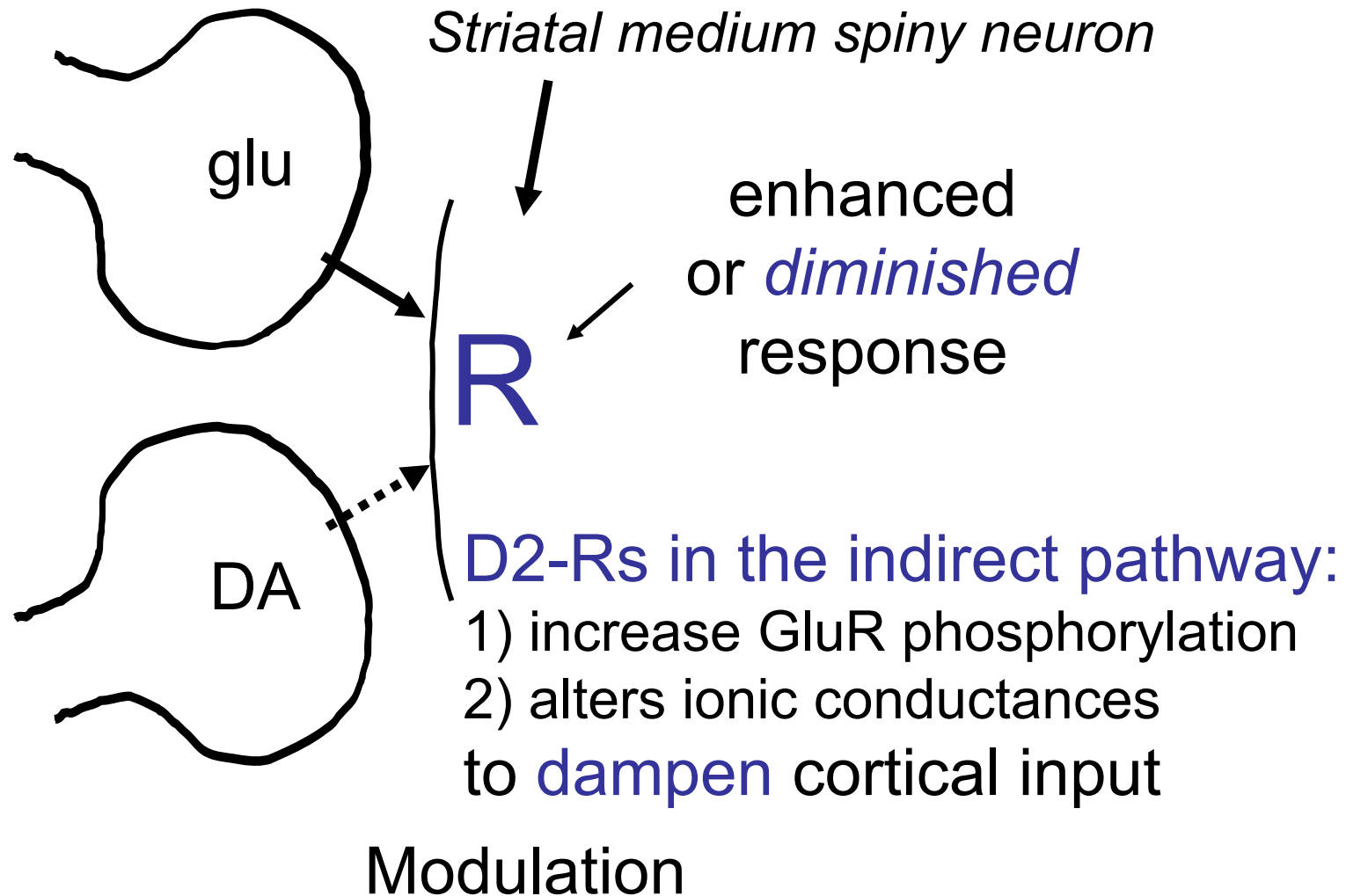
Direct transmission vs. modulation

Direct transmission vs. modulation

Direct transmission vs. modulation

Η κινητική συμπεριφορά καθορίζεται από την ισορροπία μεταξύ των άμεσων και έμμεσων εξόδων του ραβδωτού

- Υποκινητικές διαταραχές (Parkinson's)
  - Ανεπαρκής δραστηριότητα της άμεσης οδού
  - Υπερβολική δραστηριότητα έμμεσης οδού
- Υπερκινητικές διαταραχές (ημιβαλλισμός, Huntington's)
  - Υπερβολική δραστηριότητα άμεσης οδού
  - Ανεπαρκής δραστηριότητα της έμμεσης οδού

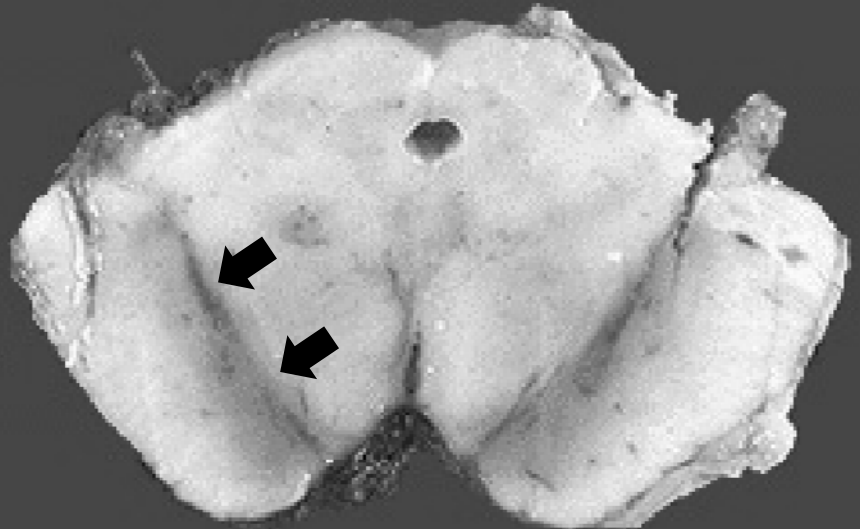

Parkinson's disease

Human midbrain

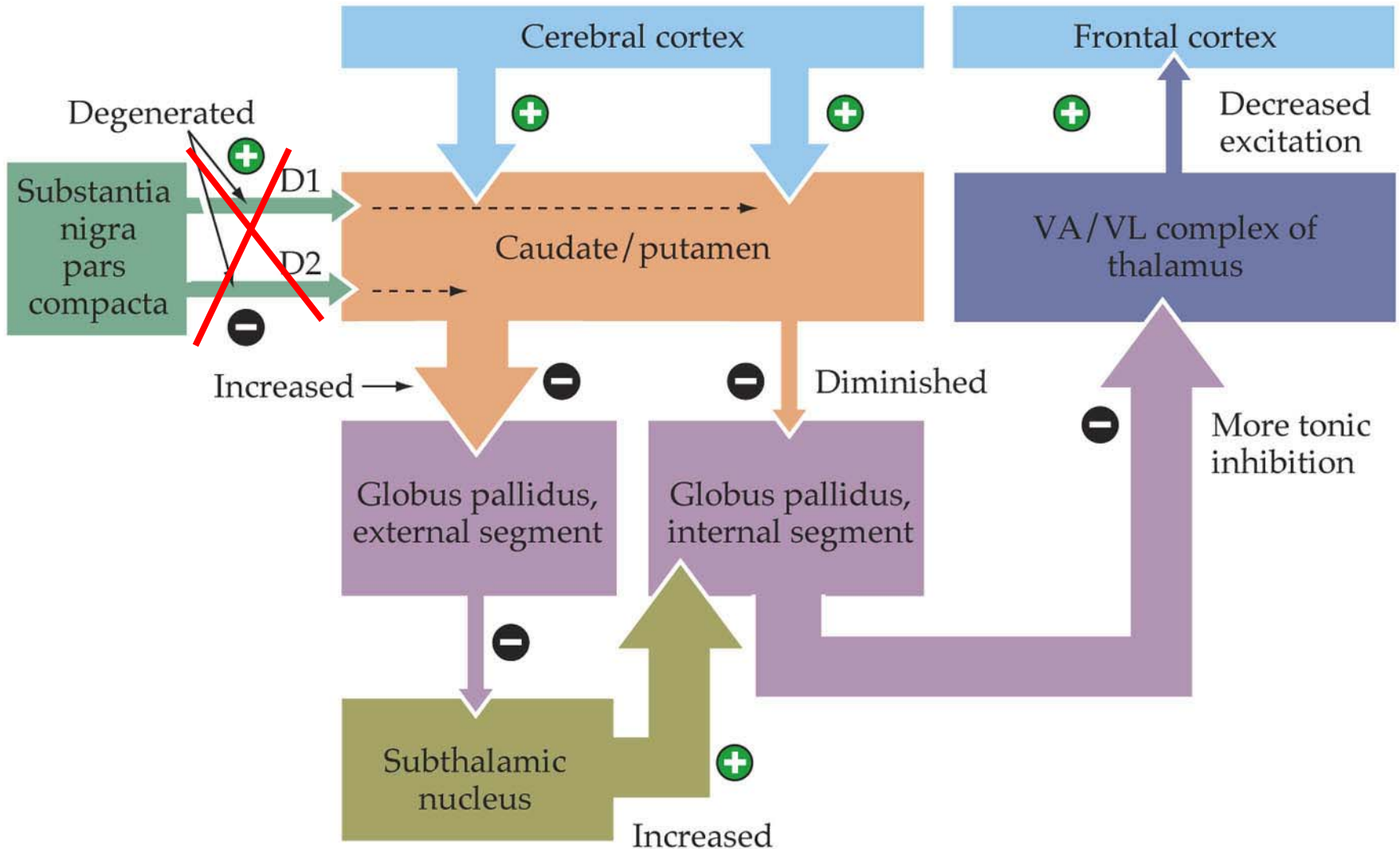
Parkinson's
disease

Normal

Parkinson's disease

Απώλεια DAεργικών νευρώνων μέλαινας ουσίας

Parkinson's disease

Συμπτώματα

Κινητικά

- Τρόμος (~4-5 Hz, resting)
- Βραδυκινησία
- Μυική ακαμψία
- Ακίνησία

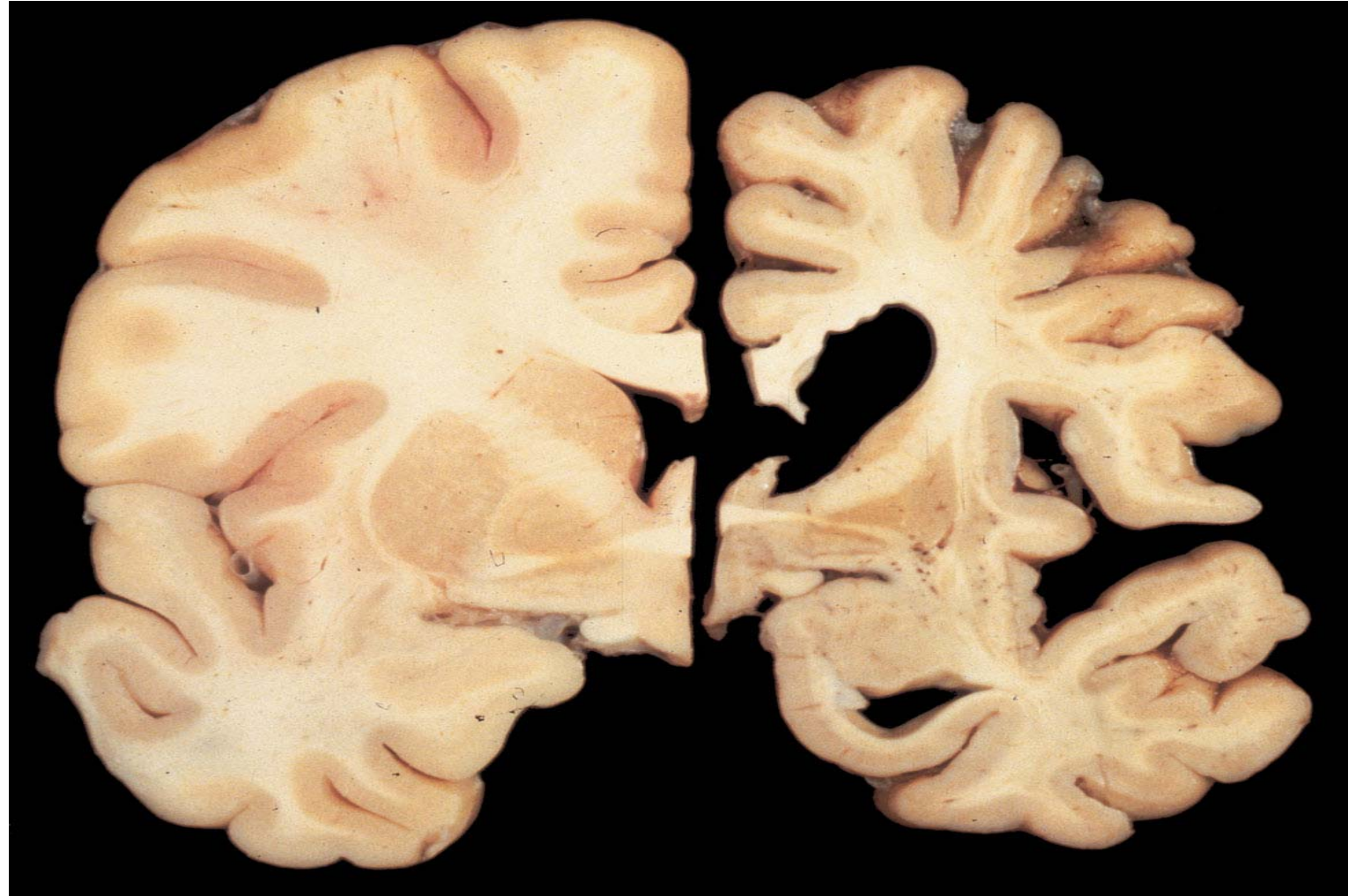
Κατάθλιψη

Άνοια

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

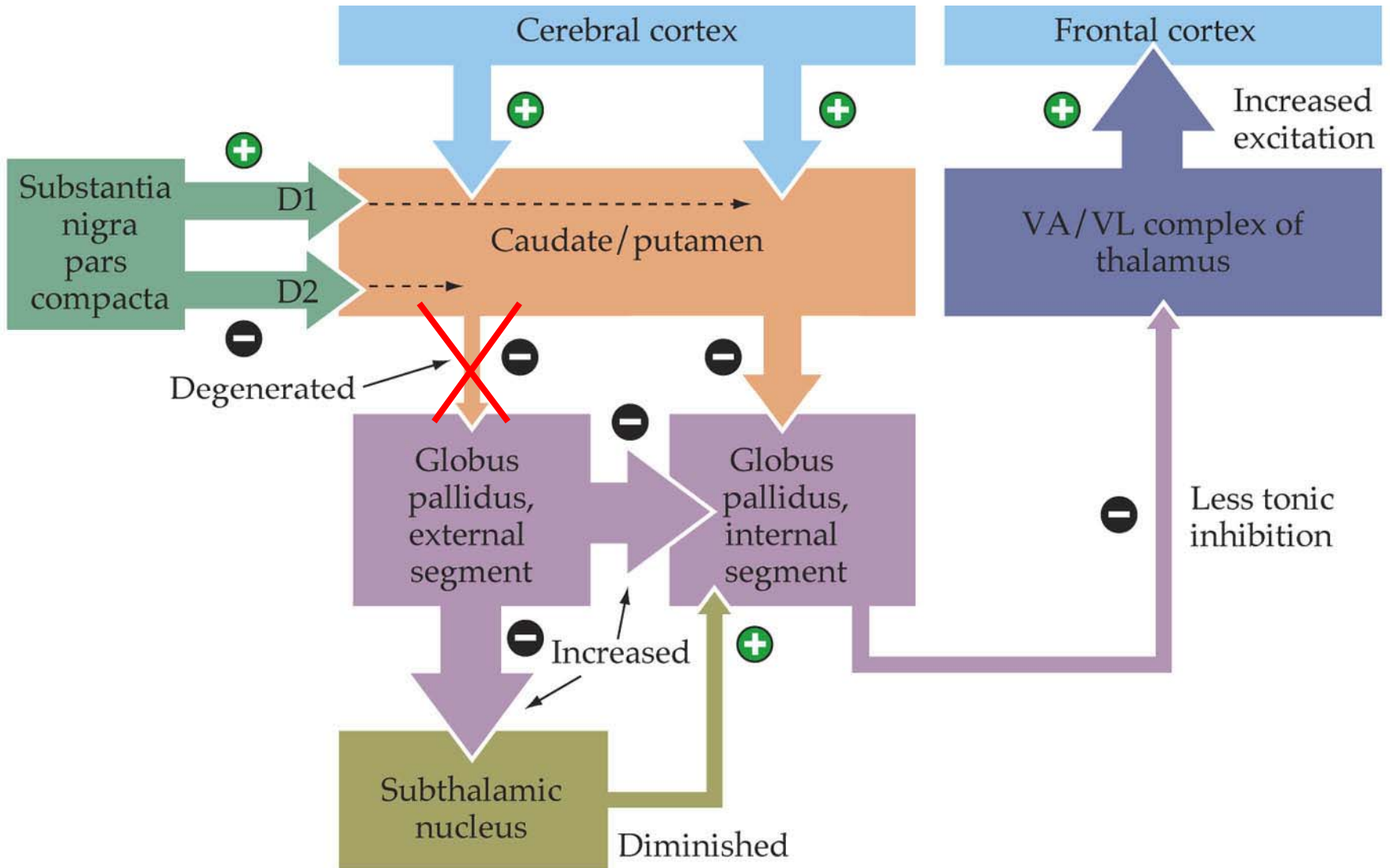
- L-dopa (πρόδρομος ουσία DA, αποτελεσματική αρχικά αλλά όχι μετά από 5-10 χρόνια)
- Χειρουργικές τεχνικές απενεργοποίησης STN ή GPi
  - Pallidotomy
  - Deep Brain Stimulation
- MPTP ζωικό μοντέλο
  - 1-methyl-4-phenyl-1,2,3,6-tetrahydropyridine
  - Επιλεκτικά τοξικό για DA νευρώνες σε SN

Huntington's Disease: ατροφία ραβδωτού

Huntington's disease

Αρχικά: Απώλεια νευρώνων ραβδωτού που προβάλλουν στην έξω μοίρα της ωχράς σφαίρας

Huntington's disease

Αρχικές κινητικές ενδείξεις

- Χορεία (σύντομες, ακούσιες κινήσεις)
- Δυστονία (ταυτόχρονη σύσπαση αγωνιστών ανταγωνιστών μυών)

Γνωσιακές διαταραχές

- Ανάκληση μνήμης
- Εκτελεστικές λειτουργίες (πολύπλοκες δοκιμασίες)

Ψυχικές Διαταραχές

- Κατάθλιψη
- Ψύχωση

Μεταγενέστερη έκπτωση λειτουργιών

- Ακινησία
- Απώλεια βάρους
- Θάνατος εντός 10-25 ετών

Ημιβαλλισμός

